VERO SKATT | HARMAAN TALOUDEN SELVITYSYKSIKKÖ

Kysely harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeista 2019

Selvitys 5/2019

Julkaisun nimi:

Kysely harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeista 2019

Tekijät:
Harmaan talouden selvitysyksikkö

Julkaisija: Verohallinto, Harmaan talouden selvitysyksikkö
Julkaistu: 20.8.2019
Julkaisutapa: Sähköinen (PDF)
Julkisuus: Julkinen
Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä (1207/2010) 13 § ja JulkL (621/1999) 5:3 §:n 2 k

Lisätietoja medialle:
Johtaja Janne Marttinen, puh. 029 512 6066
Apulaisjohtaja Marko Niemelä, puh. 029 512 6070
Muut yhteydenotot htsy@vero.fi tai harmaatalous.fi -sivusto

Tiivistelmä

Talousrikostorjunnan johtoryhmässä on 17.5.2019 päätetty selvittää harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita vuodesta 2020 eteenpäin.

Lähtötilannetta on selvitetty kyselyn avulla. Kyselyn on toteuttanut Harmaan talouden selvitysyksikkö talousrikostorjunnan johtoryhmän toimeksiannosta.

Kyselyssä tiedusteltiin välttämättömiä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita vuoden 2019 jälkeiselle ajalle nykyisen valvontatason säilyttämiseksi. Onko viranomaisilla määräaikaisia resursseja käytössä ja mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa.

Kukin hallinnonala selvensi ja perusteli resurssitarpeensa kyselyssä esitettyjen kysymysten osalta.

Kyselyssä Samalla selvitettiin muita tiedossa olevia viranomaisten harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita, joita ei ole mahdollista toteuttaa viranomaisen sisäisin resurssijärjestelyin.

Sisällys

1 Johdanto 1
2 Poliisihallitus POHA 2
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 2
b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu? 2
b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina? 2
c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne? . 2
d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi? 2
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 2
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna? 3
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla? 3
Poliisihallitus POHA - Yhteenveto 4
3 Tulli 5
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 7
b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu? 7
2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta? 8
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 9
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna? 10
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla? 10
4 Työ- ja elinkeinoministeriö TEM 12
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 12
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 12
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna? 12
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla? 12
5 Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV 14
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 14
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 15
Hankintaosaamisen ja sopimushallinnan vahvistaminen 16
Kuntien sisäisen valvonnan kehittäminen 16
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna? 18
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla? 18
6 Oikeusministeriö OM 19
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 19
b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu? 19

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 19
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna? 19
7 Valtakunnansyyttäjävirasto VKSV 20
3.a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 20
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna 20
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteella? 20
8 Valtakunnanvoudinvirasto VVV 22
1.a Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 22
b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät. Mihin toimintaan resurssit on suunnattu? 22
2.a Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta? 22
b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina? 22
c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne? 22
d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi. Perustelkaa tärkeysjärjestyksessä. 22
3.a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 22
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna 23
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteella? 23
9 Konkurssiasiamiehen toimisto KAM 24
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 24
b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu? 24
2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta? 24
b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina? 24
c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne? 24
d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi? Perustelkaa tärkeysjärjestyksessä. 24
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 24
10 Verohallinto 25
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 25
b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu? 25
2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta? 25
b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina? 25
c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne? 26
d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi? Perustelkaa tärkeysjärjestyksessä. 26
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 27
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna 27

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla? 28
11 Sosiaali- ja terveysministeriö STM 29
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 29
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna? 29
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla? 29
12 Valvira 30
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 30
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 30
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna? 31
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla? 31
13 Patentti- ja rekisterihallitus PRH 33
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 33
2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta? 33
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 33
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna? 33
14 Ruokavirasto 34
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 34
2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta? 34
b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina? 34
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 35
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna? 37
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla? 37
15 Traficom 38
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 38
b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu? 38
2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta? 38
b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina? 38
c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne? 38
d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi? Perustelkaa tärkeysjärjestyksessä. 38
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 39
b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna? 39
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla? 39

16 Tapaturmavakuutuskeskus TVK 40
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 40
2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta? 40
c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla? 40
17 Eläketurvakeskus ETK 41
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 41
2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta? 41
b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina? 41
18 Työllisyysrahasto 42
1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja? 42
2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta? 42
b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina? 42
3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä? 42
19 Liitteet 44
Kysely harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeista vuoden 2020 alusta 44
Otteita pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelmasta 46

1 Johdanto

Kysely harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeista vuoden 2020 alusta

Talousrikostorjunnan johtoryhmässä on 17.5.2019 päätetty selvittää harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita vuodesta 2020 eteenpäin.

Lähtötilannetta on selvitetty kyselyn avulla (Liite 1). Kyselyn on toteuttanut Harmaan talouden selvitysyksikkö talousrikostorjunnan johtoryhmän toimeksiannosta.

Kyselyssä tiedusteltiin välttämättömiä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita vuoden 2019 jälkeiselle ajalle nykyisen valvontatason säilyttämiseksi. Onko viranomaisilla määräaikaisia resursseja käytössä ja mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa. Samalla selvitettiin muita tiedossa olevia viranomaisten harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita, joita ei ole mahdollista toteuttaa viranomaisen sisäisin resurssijärjestelyin. Vastaukset pyydettiin 18.6.2019 mennessä.

Kysely lähetettiin seuraaville organisaatioille: Sisäministeriö, Poliisihallitus, Keskusrikospoliisi, Tulli, Valtakunnansyyttäjävirasto, Konkurssiasiamiehen toimisto, Ympäristöministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Oikeusministeriö, Valtakunnanvoudinvirasto, Sosiaali- ja terveysministeriö, Valtiovarainministeriö, Verohallinto, Patentti- ja rekisterihallitus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Ruokavirasto, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Valvira.

Kysely kohdistettin ministeröiden ja viranomaisten lisäksi lakisääteistä sosiaalivakuuttamista valvoville tahoille.

Saatuja vastauksia käsitellään talousrikostorjunnan johtoryhmässä. Kyselyyn saaduista vastauksista on laadittu ”Selvitys välttämättömistä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeista vuodesta 2020 alkaen” perusteluineen. Selvityksessä on esitetty vastaukset siten, että joitakin yksilöimättömiä "ei ole" vastauksia on jätetty pois tilan säästämiseksi.

2 Poliisihallitus POHA

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

- Kyllä.

b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu?

- Poliisihallinnossa on 100 määräaikaista talousrikostorjunnan virkaa, jotka päättyvät vuoden 2020 lopussa. Pääosin virat ovat varsinaisessa talousrikostutkinnassa, mutta myös sitä tukevissa tehtävissä, kuten talousrikostiedustelussa ja rikoshyödyn jäljittämisessä.

- Kaikki em. 100 määräaikaista virkaa ovat välttämättömiä ja vaativat pikaista vakiinnuttamista. Tämän lisäksi välttämätöntä on pääkaupunkiseudun talousrikosjuttujen jutturuuhkan purkamiseen ja juttujen läpivirtauksen lisäämiseen tarvittava resursointi (Kts. kysymys 3).

b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina?

- Em. 100 (htv) määräaikaisen viran palkkauskustannukset ovat noin 5,8 miljoonaa euroa.

c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne?

- Talousrikosjutut ruuhkautuisivat niin pahoin, että niitä ei kyettäisi enää selvittämään rikosoikeudellisen vanhenemisajan puitteissa, oikeusturva vaarantuu, yhteiskunnan rahoituspohja murenee ja elinkeinoelämän tervekilpailu vääristyy.

d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi?

- Kyllä. Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelmaan on kirjattu erillisrahoituksella rahoitettujen määräaikaisten talousrikostutkinnan virkojen vakinaistaminen.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Yli puolet kaikista talousrikoksista tapahtuu Etelä-Suomessa ja keskittyy pääkaupunkiseudulle. Valtakunnallisesti talousrikosten toiminnalliset tunnusluvut määräytyvät keskeisesti Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitosten tunnuslukujen mukaan. Suurin jutturuuhka ja avoinna olevien juttujen määrä, on juuri näissä

poliisilaitoksissa. Keskusrikospoliisi on myös keskeinen toimija pääkaupunkiseudulla talousrikollisuuden torjunnassa. Edellä mainituissa poliisiyksiköissä on eniten avoinna olevia yli 2 vuotta vanhoja talousrikosjuttuja.

Jokaisessa poliisiyksikössä talousrikosjuttuja on siinä määrin paljon tutkittavana, että mistään poliisilaitoksesta ei voida oikeusturvan vaarantamatta ottaa pois ja siirtää talousrikostutkinnan resursseja pääkaupunkiseudulle.

Tutkinnassa olevien eli avoimien talousrikosjuttujen määrä valtakunnan tasolla huhtikuun 2019 lopussa oli yhteensä 2616 juttua. Juttuvaranto on ennätyksellisen korkea. Avoinna olevien talousrikosjuttujen juttuvaranto on viime vuosina lisääntynyt eniten Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksissa.

Avoinna olevien talousrikosjuttujen määrä huhtikuun 2019 lopussa: Helsinki 727 kpl, Itä-Uusimaa 348 kpl ja Länsi-Uusimaa 318 kpl. Näillä poliisilaitoksilla on tutkinnassa avoimia juttuja yhteensä 1394 kpl, mikä on yli puolet (53 %) koko valtakunnassa avoinna olevien talousrikosjuttujen määrästä.

Talousrikosjuttujen ruuhkautuminen ja pitkittyminen on aiheuttanut työuupumusta ja heikentänyt olennaisesti halukkuutta hakeutua talousrikostutkintaan. Haluttomuus hakeutua talousrikostutkintatehtäviin on aiheuttanut pitkiä rekrytointiviiveitä.

Pääkaupunkiseudun poliisiyksiköiden jutturuuhkan purkamiseen ja juttujen läpivirtauksen lisäämiseen on välttämätöntä saada talousrikostutkintaan lisäresursointia seuraavasti:
Helsinki 4, Itä-Uusimaa 2, Länsi-Uusimaa 2 ja Keskusrikospoliisi 1 virka. Lisätarve on yhteensä 9 uutta talousrikostutkinnan virkaa.

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

- Yhdeksän talousrikostutkijan palkkauskustannukset 576.000 euroa.

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

- Talousrikostorjuntastrategian ja toimenpideohjelman toteuttamiseen 600.000 euroa (Talousrikostorjunnan kehittäminen ja tuki).

Talousrikostorjuntastrategian ja toimenpideohjelman toteuttamiseksi poliisin talousrikostorjuntaan on viime vuosina kohdennettu vuosittain 6,4 miljoonaa euroa, josta on palkattu 100 määräaikaista talousrikostutkinnan virkaa (5,8 milj. €). Jotta talousrikostorjunnan kehittäminen ja tuki säilytettäisiin ja varmistettaisiin jatkossakin nykyisellä tasolla, edellyttäisi tämä 5,8 miljoonan euron palkkakustannusten lisäksi erotuksen suuruisen 600.000 euron erillisrahoituksen varmistamisen jatkossakin.

Talousrikostorjunnan kehittäminen ja tuki sisältäisi alla esitettävien seikkojen kehittämistä ja kustannusten kattamista:

Tutkintaprosessien ja rikoshyödyn jäljittämistoiminnan kehittäminen, tutkintaprojektien tukeminen, tavanomaisesta poikkeavien kulujen kattaminen, tulkkaukset, ostopalvelut, tietojärjestelmä- ja varustehankinnat, osaamisen kehittäminen ja tutkimustoiminta.

Rahakoiratoiminnan kehittäminen ja tukeminen. Poliisihallitus on viime vuosina vuosittain tukenut rahakoiratoimintaa ja sen kehittämistä talousrikostorjunnan erillisrahoituksella. Rahoituksen jatkamiselle on välttämätön tarve. Rahakoiratoiminnan tulokset ovat olleet erinomaisia. Rahakoiratoiminnan käynnistämisestä 2011 alkaen rahakoirat ovat löytäneet etsinnöillä yli 10 miljoonaa euroa käteistä rahaa ja 10 miljoonan euron arvosta myös muuta käteistä valuuttaa. Rahakoirat ovat etsinnöillä lisäksi löytäneet aseita ja huumeita merkittäviä määriä.

Poliisihallitus POHA - Yhteenveto

Välttämätön lisärahoitustarve:

1. Pääkaupunkiseudun talousrikosjuttujen jutturuuhkan purkaminen ja juttujen läpivirtauksen lisääminen (Lisäresursointi 576.000 €)
2. Talousrikostorjuntastrategian ja toimenpideohjelman toteuttaminen (600.000 €)

Yhteensä 1.176.000 euroa / vuosi.

3 Tulli

Tulli on monialainen palvelu- ja lainvalvontaorganisaatio, joka suojaa yhteiskuntaa, ympäristöä ja kansalaisia sekä samanaikaisesti toimii veronkantajana. Tulli edistää myös EU -sisämarkkinoiden toimivuutta sekä yritysten tasapuolisia kilpailuedellytyksiä sisämarkkinoilla.

Tullin yhtenä tehtävänä on toteuttaa valtakunnallista harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaa, jolla muun muassa tehostetaan rikoshyödyn jäljittämistä ja poisottamista, minimoidaan rikollisuudella saatavia hyötyjä sekä kasvatetaan rikollisen toiminnan kiinnijäämisen riskiä. Harmaan talouden torjunta ei Tullin osalta rajoitu yksinomaan verovahinkojen ja rikoshyödyn minimoimiseen, vaan Tullin tehtävänä on osana EU:n yhteistä tullijärjestelmää puuttua myös laajemmin kansainvälisen kaupan säännöstelyrikkomuksiin sekä YK:n ja EU:n pakotteiden toimeenpanoon.

Tullin harmaan talouden torjunnan toteuttamisen nykytila

Tullin strategian mukaisesti Tulli torjuu tehokkaasti harmaata taloutta sekä suojaa yhteiskuntaa varmistamalla tavaraturvallisuutta ja torjumalla rajat ylittävää vakavaa rikollisuutta. Strategian keskeisiin yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin kuuluu se, että Tulli kantaa tehokkaasti sen kantovastuulla olevat verot ja torjuu tehokkaasti harmaata taloutta. Harmaan talouden ja verovajeen torjunta liittyykin laaja-alaisesti Tullin eri toimintoihin ja se nähdään koko henkilöstön yhteisenä tehtävänä. Veronkannon oikeellisuutta varmistetaan lukuisin eri keinoin, niin ennakoivien toimenpiteiden kuin myös reaaliaikaisten ja jälkikäteisen valvonnan avulla.

Tullin harmaan talouden torjunnan päämääränä on torjua tehokkaasti harmaan talouden ja epäterveen kilpailun aiheuttamia haittoja sekä yhteiskunnalle että yrityksille. Tullin suorittaman verovalvonnan tavoitteena on taata kaikille, erityisesti Suomessa ja muualla EU:ssa toimiville yrityksille tasapuoliset kilpailuedellytykset globaaleilla markkinoilla.

Harmaan talouden ja verovajeen torjunnassa on keskeisessä roolissa myös viranomaisyhteistyö, jota Tulli tekee tiiviisti useiden koti- ja ulkomaisten viranomaistahojen kanssa.

Edellisen, Pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaisesti autoverotustehtävät sekä rekisteröityneiden verovelvollisten valmisteverotus ja maahantuonnin arvonlisäverotus siirtyivät hallituskauden aikana Tullilta Verohallinnon hoidettaviksi. Hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti Tullin verotusvastuulle jäi rekisteröimättömien asiakkaiden (ml. yksityishenkilöt ja heidän erittäin mittava nettikauppa) valmisteverotus ja maahantuonnin arvonlisäveron kantaminen. Valmisteverotuksen ja autoverotuksen osalta kantovastuut muuttuivat 01.01.2017 alkaen. 01.01.2018 alkaen siirtyi puolestaan maahantuonnin arvonlisäveron kantovastuu. Tulli vastaa edelleen verovalvonnan toteuttamisesta myös siirtyneiden verolajien osalta. Näin ollen Tullin kokonaisresursointi sekä Tullin ja Verohallinnon välinen yhteistyö (ml. tietojen vaihtaminen operatiivisia käyttötarpeita varten) on kriittinen menestystekijä veronkannon turvaamisessa sekä harmaan talouden ja verovalvonnan toteuttamisessa myös tulevaisuudessa.

Tullia ei muista viranomaisista poiketen ole huomioitu harmaan talouden torjunnan erillisresursoinnissa vuoden 2015 jälkeen. Samaan aikaan vakinaista henkilöstön määrää on vähennetty vuodesta 2006 lähtien huomattavasti (Tullissa työskenteli

vuoden 2018 lopussa yhteensä 1 876 henkilöä, kun vuonna 2006 työskenteli 2639 henkilöä.): 763 hengen pudotuksesta tapahtunut 205 hengen verran tehtäväsiirron yhteydessä, loput yli 550 henkeä on todellista vähentymää, josta ehkä puolet on pystytty korvaamaan tehtävien sähköistämisen kautta ja toinen puolikas on lähtenyt juustohöylä -periaatteella, joka omalla painoarvollaan vaikuttanut laaja-alaisesti myös harmaan talouden torjuntatehtävien, talousrikostorjunnan suorittamiseen, veronkannon turvaamiseen sekä verovajeen tilkitsemiseen.

Hallitusohjelman kirjaukset

Rinteen hallitusohjelmassa useissa kohdissa painotetaan harmaan talouden torjuntaa sekä verovajeen pienentämiseen tähtääviä toimia, joita hallitus laajentaa ja vauhdittaa kattavalla ohjelmalla, jonka toteuttamiseen tullaan osoittamaan hallituskauden aikana yhteensä 20 miljoonan euron lisärahoitusosuus. Tulli keskeisenä harmaan talouden torjuntaviranomaisena pitää hallitusohjelman kirjausta hyvänä ja näkee siinä mahdollisuuksia saavuttaa vaikuttavuutta harmaan talouden torjunnan saralla verovajeen tilkitsemiseen ja veronkannon turvaamiseen tähtäävillä toimilla.

Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti Suomi osallistuu aktiivisesti myös harmaan talouden torjunnan kansainväliseen yhteistyöhön, jossa Tullilla on merkittävä rooli. Lisäksi tulee huomioida, että Tulli vastaa edelleen verovalvonnan toteuttamisesta myös Verohallinnon kantovastuulle siirtyneiden verolajien osalta.

Tullin toimintaedellytykset harmaan talouden torjujana
Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuskertomus sekä jälkiseurantaraportti

Valtiontalouden tarkastusvirasto arvioi vuonna 2015 (Dnro 369/54/2010 25.9.2015 annetun Valtiontalouden tarkastusviraston jälkiseurantaraportti: Tulli harmaan talouden torjujana), että Tullin harmaan talouden torjunta oli tulosten perusteella tehostunut. Välittömästi mitattavissa oleva fiskaalinen vaikuttavuus oli pääosin kasvanut ja tulostavoitteet saavutettiin.

Myös raportin julkaisun jälkeen Tullin toiminta on ollut tehokasta ja vaikuttavaa.

Jälkiseurantaraportti kattoi ajanjakson 2012-2015, jossa Tullin toimintaa verrattiin Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuskertomukseen 1/2013 (Drno 369/54/2010 Tulli Harmaan talouden torjujana).

Tarkastusvaliokunnan lausunnosta TrVL10 2018 vp – HE 123/2018 vp

Tullin yhtenä tehtävänä on toteuttaa valtakunnallista harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaa, jolla muun muassa tehostetaan rikoshyödyn jäljittämistä ja poisottamista, minimoidaan rikollisuudella saatavia hyötyjä sekä kasvatetaan rikollisen toiminnan kiinnijäämisen riskiä.

Harmaata taloutta torjutaan Tullissa kaikilla tullitoiminnan sektoreilla, ja Tulli työskentelee niillä resursseilla, jotka sille osoitetaan. Tullin resursseja on vähennetty kymmenen viime vuoden aikana, ja henkilöstö on pienentynyt noin 30 prosentilla. Vuoden 2015 jälkeen Tullia ei muista harmaan talouden torjuntaviranomaisista poiketen ole huomioitu harmaan talouden torjunnan erillisresursoinneissa. Pudotus on merkittävä, ja se vaikeuttaa Tullin toimintasektoriin liittyvien kehitystarpeiden huomioimisen. Määrärahojen niukkuus on johtanut tosiasiallisesti Tullin kaikkien toimintasektoreiden resursoinnin supistumiseen viimeisten vuosien aikana.

Tullin talousrikostorjunnan vaativuutta ovat tällä vuosikymmenellä lisänneet talousrikollisuuden uudet ilmiöt, kuten erityisesti sähköiseen kaupankäyntiin ja sisäkaupan liikenteeseen liittyvä kansainvälinen talousrikollisuus. Tullin nykyinen rahoituskehys ei luo edellytyksiä supistuvien resurssien tilalle tarvittavan modernin valvontatekniikan hankkimiseen, toiminnan uudistamiseen ja riittävään resursointiin saatikka nykytasoisen harmaan talouden torjunnan ja verovalvonnan ylläpitämiseen.

Harmaan talouden ja verovajeen torjunnassa on keskeisessä roolissa myös viranomaisyhteistyö, jota Tulli tekee tiiviisti useiden koti- ja ulkomaisten viranomaistahojen kanssa. Tullin harmaan talouden torjunnan tuloksellisuus perustuu suurelta osin aktiiviseen kansainväliseen viranomaisyhteistyöhön. Vuosien 2012—2017 aikana Tullin paljastamien ja tutkimien veropetosten määrä on kasvanut yli 105 %. Veropetosrikosten määrä kasvoi kaikissa tekomuodoissa. Vuonna 2017 Tullin tilastoimia paljastettuja veropetosrikoksia oli yhteensä 1 086. Vuosien 2012—2017 aikana Tullin talousrikostorjunnalla saatiin aikaan yhteiskunnallista vaikuttavuutta yhteensä lähes 167,5 miljoonaa euroa. Samana ajanjaksona Tulli kantoi yritys- ja asiakirjatarkastusten perusteella verotarkastusten jälkikantona valtiolle noin 212,7 miljoonaa euroa.

Vastaukset

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Ei.

Tullia ei muista viranomaisista poiketen ole huomioitu harmaan talouden torjunnan erillisresursoinnissa vuoden 2015 jälkeen. Pudotus on merkittävä eikä korreloi Tullin tulevia toimintasektoriin liittyviä kehitystarpeita. Lisäksi määrärahojen niukkuus on johtanut tosiasiallisesti Tullin kaikkien toimintasektoreiden resursoinnin supistumiseen viimeisten vuosien aikana.

Tullin viimevuosien rahoituskehyksen kehitys ei myöskään ole luonut edellytyksiä supistuvien resurssien tilalle tarvittavan modernin valvontatekniikan hankkimiseen, toiminnan uudistamiseen saatikka nykytasoisen harmaan talouden torjunnan ja verovalvonnan ylläpitämiseen.

b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu?

Valtiovarainministeriön vuosille 2012–2015 Harmaan talouden torjuntahankeen toteuttamiseen allokoimasta vuosittaisesta 20 miljoonan euron lisärahoituksesta Tullin osuus oli miljoona euroa. Tullissa lisärahoitus oli kohdistettu 21 määräaikaisen viran täyttöön. Ko. virat olivat sijoitettuna eri puolille Tullilaitoksen normaalia organisaatiota. Tällä tavoin pystyttiin tehostamaan harmaan talouden torjuntaa koko Tullin viranomaisprosessissa. Ko. viroilla pyrittiin muun muassa tehostamaan talousrikosten tutkintaa, riskianalyysiä, yritystarkastusta, varastotarkastusta sekä toteuttamaan Tullin harmaan talouden vastaisen toiminnan ohjaukseen laadittua toimintaohjelmaa.

Lisäksi tulee huomioida, että Tulli on saanut matkustajatuonnin valvontaan (erityisesti alkoholin-tuonti) kohdennettua lisärahoitusta vuodelle 2015. Rahoituksen loputtua Tulli jatkoi ko. tehostetun toiminnan harjoittamista vielä vuoden 2016. Kohdennetun rahoituksen loppumisen voidaan perustellusti olettaa vaikuttaneen alentavasti hallin-

nollisiin haltuunottoihin, laadittuihin verotuspäätöksiin ja rikosoikeudelliseen vastuuseen saattamiseen tämän jälkeen.

Tullin harmaan talouden torjuntaan osoitetut lisämäärärahat ja rahoituksen kohdentaminen	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tullin osuus harmaan talouden torjuntaan osoitetusta lisärahoituksesta (m €)	1	1	1	1	0	0	0	0
Lisärahoituksen kohdentaminen olemassa olevien toimintojen vahvistamiseen (htv); kohdentuen seuraavasti	21	21	21	21	0	0	0	0
- Harmaan talouden vastaisen toiminnan ohjaus, kehittäminen, koordinointi ja raportointi (htv)	1	1	1	1	0	0	0	0
- Riskienhallinta, analyysi (htv)	5	5	5	5	0	0	0	0
- Laadunvarmistus, Mallinnetut varasto- ja asiakirjatarkastukset (htv)	5	5	5	5	0	0	0	0
- Yritystarkastus (sis. laajat asiakirjatarkastukset) (htv)	3	3	3	3	0	0	0	0
- Talousrikostutkinta, tutkinnanjohtaja (htv)	2	2	2	2	0	0	0	0
- Talousrikostutkinta, tutkija (htv)	5	5	5	5	0	0	0	0
Tullille matkustajatuonnin valvontaan osoitettu lisärahoitusosuus (m €)	–	–	–	0,9	0	0	0	0
Matkustajatuonnin (erit. alkoholin tehostetun maahantuonnin) valvontaan lisärahoituksella kohdistetut resurssit (htv)	–	–	–	12	12	0	0	0

2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

Tullilla ei ole harmaan talouden torjuntaan osoitettuja määräaikaisia resursseja erityisesti siitä syystä, että Tullia ei muista viranomaisista poiketen ole huomioitu harmaan talouden torjunnan erillisresursoinnissa vuoden 2015 jälkeen.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Tullin toimintaympäristössä on merkittäviä muutoksia ja Tulli esittääkin harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja seuraaviin kokonaisuuksiin:
1. Elintarvikepetoksien tunnistaminen ja torjunta
2. Nettikauppa ja tietoverkoissa suoritettavat tullirikokset
3. Harmaan talouden ja talousrikostorjunnan tehostaminen

Lisäresursoinnin mahdollistavilla toimilla on tarkoitus vahvistaa riskienhallinnan, analyysin, tullivalvonnan, tullilaboratorion, yritystarkastuksen sekä tutkinnan toimintaedellytyksiä sijoittamalla virat Tullin normaaliin organisaatioon keskittyen em. tehtäväkokonaisuuksiin. Tällä tavoin pystytään tehostamaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa sekä turvaamaan veronkantoa koko Tullin viranomaisprosessissa. Tästä toimintamallista on hyväksi havaitut kokemukset kuten mm. Valtiontalouden tarkastusvirasto arvioi vuonna 2015.

Elintarvikepetoksien tunnistaminen ja torjunta

Elintarvikepetokset on kasvava talousrikollisuuden ilmiö, johon ei Suomessa ole varattu erityisiä resursseja. Vuonna 2017 Euroopassa raportoitiin 93 merkittävää elintarvikepetosta, joista suurin osa liittyi elintarvikkeen jäljitettävyyteen tai alkuperään. Tapauksista 10 % liittyi tuoteväärennöksiin. Suomessa tapaukset ovat liittyneet yleisemmin elintarvikkeen alkuperään ja jäljitettävyyteen. Tutkintapyyntöjä tehdään lähinnä helposti valvonnan ohessa havaittavissa olevista tapauksista, sillä elintarvikepetoksia ei pääsääntöisesti perinteisin elintarvikevalvonnan keinoin tunnisteta. The Institute of Food Safety, Integrity and Protection tekemän arvion mukaan 97 % elintarvikepetoksista jää huomaamatta.

Elintarvikepetosten on arvioitu maksavan teollisuudelle 8-12 miljardia euroa vuosittain. Elintarvikepetokset mm. vääristävät rehellistä kilpailua ja siten niiden ehkäiseminen on yhteiskunnallisesti tärkeää. Elintarvikepetosten ehkäisemisessä viranomaisten välinen yhteistyö on tärkeää.

Nettikauppa ja tietoverkoissa suoritettavat tullirikokset

Nettikaupan muutosten hallintaan, joilla varmistetaan tullatuksi tuleminen ja veronkierron estäminen. Erityisen tärkeäksi nämä lisäresurssit muodostuvat silloin kun ALV-alarajan poisto realisoituu 2021 alusta ja tulliselvitettäviä lähetyksiä tulee nykyisen 250 000 sijaan arvioiden mukaan jopa 20 miljoonaa. Kohdentaa torjuntaa logistiikkasektorilla yleisemmin ja erityisesti valmisteverotukseen liittyvän veropohjan eheyden varmistamiseen. Valmisteverotuksen osalta merkityksellistä erityisesti postitse ja pikarahdilla lähetettyjen alkoholi- ja tupakkatuotelähetysten saattaminen verotuksen piiriin yhteistyössä Verohallinnon kanssa.

Ulkomaankauppa on siirtynyt viime vuosien aikana lähes kokonaan sähköiseksi. Tullin rikostutkinnan tavoitteena on paljastaa ja tutkia niitä rikoksia, joiden tekemisessä käytetään hyväksi laillisen ulkomaankaupan rakenteita. Rakenteiden hyväksikäyttö rapauttaa laillisenkin kaupankäynnin perusteita. Verkkorikostutkinnalla on tarve lisätä resursseja sähköisen kaupan toimijoihin kohdistuvien esitutkintojen tekemiseen. Sähköisen kaupan kenttä muuttuu erittäin nopeasti, joten esitutkinnan suorittamiseen tarvitaan resursseja. Jo tunnistetut ilmiötkin (esim. verkossa toimivat alkoholi-, tupakka- ja nuuskakaupat, jotka toimittavat tuotteita Suomeen tulliprosessit ohittaen) vaativat

jatkuvaa seurantaa ja näytön hakemista verkosta, sillä ne muuttavat muotoaan jatkuvasti. Ilman ajantasaista tutkinnallista tilannekuvaa on tullirikoksiin johtavien ilmiöiden tunnistaminen erittäin vaikeaa, jolloin monet tulliprosesseihin kohdistuvat rikokset jäävät tunnistamatta ja tutkimatta.

Verkkotiedustelun kehittämiseksi huomattava verkosta saatavan aineiston hyödyntäminen verkkotiedustelun menetelmien ja kapasiteetin kehittämistä ja kasvattamista sekä samaan aikaan tiedon analyysin osalta data-analyysin osaamisen kehittämistä. Informaation hyödyntäminen tiedon tuottamiseen ja raportoimiseen erityisesti tietoverkoissa tapahtuvaan lailliseen ja laittomaan kauppaan liittyvistä ajankohtaisista tapahtumista, ilmiöistä ja teknologioista. Analyysia tehdään sekä riskianalyysin että rikostiedustelun metodeja hyödyntäen.

Harmaan talouden ja talousrikostorjunnan tehostaminen

Harmaan talouden ja talousrikostorjunnan tehostamiseen mm. kohdentaen:
• rikoshyödyn jäljittämiseen ja poisottamiseen
• fiskaalisten riskisääntöjen sekä petostentorjuntaviraston ilmoitusten riskianalyysin tehostamiseen
• harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan analysointiin
• tarkastusten, suunnittelun ja erityisosaamisen varmistamiseen sekä tarkastusmenetelmien ja –välineiden kehittämiseen

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

Tullin toimintaympäristössä on merkittäviä muutoksia ja edellä kohdassa 3a. perusteltuihin kokonaisuuksiin esittää Tulli harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja seuraavasti:

1. Elintarvikepetoksien tunnistaminen ja torjunta
- lisäresurssi vuodessa: 0,39 Meur, 6 htv

2. Nettikauppa ja tietoverkoissa suoritettavat tullirikokset
- lisäresurssi vuodessa: 0,42 Meur, 7 htv

3. Harmaan talouden ja talousrikostorjunnan tehostaminen
- lisäresurssi vuodessa: 0,49 Meur, 8 htv

yhteensä 1 300 000 € vuosittaista määrärahaa nykyisten toimintojen vahvistamiseen ja erityisosaamisen rekrytointiin erillisen suunnitelman mukaisesti (21 htv).

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

Tullin toimintaympäristössä on merkittäviä muutoksia ja edellä kohdissa 3a. perusteltuihin kokonaisuuksiin sekä 3b. esitettyihin jatkuviin vuotuisiin lisäresursointeihin esittää Tulli kertaluonteisia kustannuksia tehtäväalueen teknisen välineistön ja analytiikan hankkimiseksi ja päivittämiseksi seuraavasti:

1 Elintarvikepetoksien tunnistaminen ja torjunta
- kertaluonteinen kehittämiskustannus: 0,6 Meur

2 Nettikauppa ja tietoverkoissa suoritettavat tullirikokset
- kertaluonteinen kehittämiskustannus: 0,2 Meur

3 Harmaan talouden ja talousrikostorjunnan tehostaminen
- kertaluonteinen kehittämiskustannus: 1,5 Meur

yhteensä 2 300 000 € kertaluonteista määrärahaa talousrikostorjunnan ja harmaan talouden torjunnan kehityshankkeiden toteuttamiseksi erillisen suunnitelman mukaisesti.

Kertaluonteisilla kustannuksilla kehitettäisiin muun muassa seuraavia asioita, jotka kokonaisuutena linkittyvät pitkälle toisiinsa:

Elintarvikepetoksiin liittyvää asiantuntemusta ja analytiikkaa. Tarvittava infrastruktuurin kehittäminen tuoteväärennösten tutkimiseksi.

Verkkorikostutkinnan tehostaminen sekä verkkotiedustelun menetelmien ja kapasiteetin kehittämistä ja kasvattamista sekä samaan aikaan tiedon analyysin osalta dataanalyysin osaamisen kehittämistä.

Rikoshyödyn jäljittämiseen ja poisottamisen tehostamiseen tarvittava koulutus (sisäinen ja ulkopuolinen koulutus) ja laitteisto (ATK-välineet, sähköiset työskentelyalustat ja ohjelmat). RIHY -toiminnassa kehittää oikeusapu- sekä virka-aputoimintaa kansainvälisellä tasolla, jolla on merkittävä rooli rikoshyödyn takaisinsaannissa ulkomailta. Tietoverkkojen kautta tehtyjen petosten RIHY -toiminnon kehittäminen on välttämätöntä. Virtuaalivaluuttoja käytetään omaisuuden piilottamiseen tai hävittämiseen, tämän toimintaympäristön ymmärtäminen lisää merkittävästi rikoshyödyn takaisinsaantia. Riskimoottorin tekninen esiselvitys. Vuonna 2020 toteutettavaksi kaavailtua riskimoottoria varten selvitämme erilaisia vaihtoehtoja riskimoottorin tekniselle toteutukselle.

4 Työ- ja elinkeinoministeriö TEM

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) vastaukset alla esitettyihin kysymyksiin harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita vuodesta 2020 eteenpäin.

TEM katsoo perustelluksi tavoitteeksi pyrkiä säilyttämään nykyinen valvontataso harmaan talouden torjumiseksi. Sääntelyn tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tehokasta toimeenpanoa ja valvontaa, mikä on keskeistä työmarkkinoiden toimivuuden ja yritysten tasavertaisten kilpailuolosuhteiden kannalta. Uskottava ja reaaliaikainen valvonta sekä viranomaisten yhteistyö ovat keskeisiä työkaluja viranomaisvalvonnan vaikuttavuuden kannalta harmaan talouden torjumiseksi.

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

TEM:llä ei ole määräaikaisia resursseja osoitettuna harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV sai hallitusohjelmassa 1,5 MEUR lisärahoituksen. TEM on tyytyväinen KKV:n saamaan lisärahoitukseen. KKV voi harkintansa mukaan kohdentaa lisärahoitusta harmaan talouden erityisesti hankintavalvonnan ja kartellivalvonnan tehostamiseen.

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

- KKV:n valvontatoiminnan edellytyksiä parantaisi tietohankkeet ja it-ratkaisut, joilla rakennettaisiin tietojärjestelmien rajapintoja hankintayksiköiden kilpailutusjärjestelmistä KKV:lle ja verohallinnolle (VH). Tämä mahdollistaisi sen, että KKV ja VH saisivat tehokkaasti ja kattavasti julkisten hankintojen tarjousdataa julkisen rahan käyttöön liittyvien väärinkäytösten selvittämiseksi. Rajapintojen rakentaminen vaatii lisärahoitusta. Rahoituksen saaminen tällaiseen hankkeeseen harmaan talouden lisärahoituksesta olisi hyvä asia ja pidemmän tähtäimen ratkaisu edistäen viranomaisten tiedonsaantia ja analyysi- ja valvontatyötä harmaan talouden torjumiseksi.

- Hallitusohjelman kirjaukset taloushallinnon automatisoinnista (mm. rakenteisessa muodossa oleva sähköinen kuitti ja lasku) voivat vaikuttaa TEM:n hallinnonalla Patentti- ja rekisterihallitukseen (PRH) resurssitarpeisiin kuten tietojärjestelmien ja rajapintojen kehittämiseen. TEM pitää perusteltuna, että näihin hankkeisiin ei osoiteta erillisrahoitusta, vaan nämä hankkeet tulisi rahoitettavaksi osana verohallinnon digitalisoinnin kehityshankkeita, joihin on varattu vaalikauden aikana yhteensä noin 30 miljoonan euron rahoitus.

- Lisäksi yritystietojärjestelmän (YTJ) hanke edellyttää rahoitusta. Tarkoituksena on laajentaa nykyistä kattavammin tietojen saatavuus yritysten keskeisten velvoitteiden hoitamisesta. Hanke vaatii vielä selvitystyötä ja tarkempaa arviointia mm. määrärahatarpeista ja kustannusten jakautumisesta eri ministeriöiden ja viranomaisten kesken. PRH on mukana hankkeissa, joissa edistetään yleisöjulkisuuden lisäämistä. Tietojärjestelmähankkeisiin liittyvät resurssitarpeet tulee turvata.

- EU:n pimeän työn vastaista yhteistyötä edistävä foorumi käynnistää EU-tason tiedotuskampanjan keväällä 2020 (4 kk maaliskuusta alkaen). Hankkeen puitteissa tulee toteutettavaksi myös Suomessa viranomaisten yhteinen tiedotuskampanja pimeän työn torjumiseksi ja yleisen tietoisuuden lisäämiseksi pimeän työn torjunnan hyödyistä. Tätä tarkoitusta varten voisi olla hyvä varata yhteinen kansallinen rahoitus viranomaisten yhteiselle kampanjalle osana EU-tason kampanjaa tukemaan myös kansallista harmaan talouden torjuntaa.

  Viestintäkampanja tukee ennakollista harmaan talouden ja pimeän työn torjuntaa sekä asenteisiin vaikuttamista. Tarkkaa kustannusarvioita on vaikea sanoa, koska EU-tason kampanjan kautta tuotetaan yhteinen materiaali, jota jäsenvaltiot voivat hyödyntää ja muokata tarvittaessa omaan kansalliseen tilanteeseen sopivaksi. EU:n kampanjan tiedottamismateriaalin kielivalikoima on rajoitettu. Käännöstyöhön ja yhteiseen viranomaisviestintään on hyvä varata rahaa. Rahoitustarve voisi olla esim. 50 000–100 00 euroa.

5 Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Ei ole. Hallituskaudella 2011-2015 KKV sai harmaan talouden torjuntaan määrärahoja vuodelle 2012 600.000 € ja vuosille 2013-2015 500.000 €. Tämän jälkeen KKV:lla ei ole ollut resursseja harmaan talouden vastaiseen työhön ja toiminta ajettiin pääosin alas. Olemme kuitenkin järjestäneet muusta toiminnasta resursseja harmaan talouden yhteistyöhön, koska olemme kokeneet sen välttämättömäksi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston ydintoiminnoista harmaan talouden vastaiseksi työksi voidaan katsoa kartelli- ja hankintavalvonnan toiminta sekä kuluttajavalvonta mm. kuluttajahuijausten osalta. Muu KKV:n harmaan talouden vastainen työ voidaan jakaa kahteen pääkategoriaan: i) koulutus ja tiedottaminen ja ii) harmaan talouden vastainen viranomaisyhteistyö. Yhteistyö puolestaan jakautuu erilaisissa työryhmissä tehtävään työhön ja suoraan valvonta- ja tietojenvaihtoyhteistyöhön muiden viranomaisten – ennen kaikkea poliisin ja Verohallinnon – kanssa.

Koulutus ja tiedottaminen

KKV on vuosittain eri yhteyksissä pitänyt esityksiä ja tietoiskuja kartelleista ja hankintalaista hankintayksiköille ja eri viranomaisille. Kartellien vahingollisuutta, niiden esiintymistä julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa ja KKV:n toimintaa kartellien ehkäisemiseksi tunnetaan edelleen melko heikosti. Tämän vuoksi KKV on katsonut panostukset tietoisuuden parantamiseen olennaiseksi osaksi ennaltaehkäisevää toimintaa. Hankintalain parempi tuntemus ja noudattaminen voivat ehkäistä harmaan talouden riskejä, sillä lain kriteeristön tuntemus ja seuranta pienentävät tahattomien laiminlyöntien ja väärinkäytösten riskejä hankintoja tehtäessä. Yhteenlaskettuna tällaisia koulutuksia ja tilaisuuksia on ollut vuosittain noin kaksikymmentä.

Keskeinen osa tätä työtä on ollut KKV:n ja Verohallinnon yhteinen kaupunkikierros, jota jatketaan nyt jo kolmatta vuotta. Kokeilu on aloitettu maan suurimmista kaupungeista ja sitä jatketaan edelleen. Tavoitteena on parantaa kaupunkien talous- ja hankintatoimen työntekijöiden tietoisuutta harmaan talouden ja hankintoihin kohdistuvien kartellien riskeistä. Kuhunkin kohdekaupunkiin on tehty kaksi käyntiä, joista ensimmäisellä on tavattu kaupungin talous- ja hankintatoimen johtoa. Toisella käynnillä on pidetty laajempi koulutustilaisuus hankintoihin osallistuville. Sekä KKV että Verohallinto ovat nähneet kokeilun erittäin tarpeelliseksi ja siksi sitä olisi tarpeen laajentaa ja jatkaa myös tulevaisuudessa.

Harmaan talouden vastaiset työryhmät

KKV on jäsenenä seuraavissa harmaan talouden vastaisissa työryhmissä:

i) Talousrikostorjunnan johtoryhmä
ii) Korruptionvastainen viranomaisverkosto
iii) Harmaan talouden tilannekuva

Lisäksi KKV oli vastuussa edellisen hallituksen harmaan talouden toimenpideohjelman korruptionvastaisen hankkeen alatyöryhmästä Harmaa talous ja hankinnat. Työryhmän toimeksiantona oli: ”ehkäistä korruptiota hankintojen valvontaa tehostamalla, hankintayksiköiden tietojensaantia ja laajentamalla sekä lisäämällä hankintayksiköiden mahdollisuuksia puuttua havaitsemiinsa korruptiotilanteisiin. Korruptiota ehkäistään sekä lainsäädännöllisin uudistuksin että neuvonnalla ja etenkin käytännönläheisen informaa-

tion tarjoamisella hankintayksiköille.” Työryhmä laati kattavan loppuraportin, jossa on tunnistettu julkisiin hankintoihin liittyviä harmaan talouden riskejä ja niiden syitä sekä esitetty joukko toimenpide-ehdotuksia riskien pienentämiseksi. Näihin toimenpide-ehdotuksiin sisältyy vastuita Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kartelliriskeistä hankintayksiköille ja niiden sisäisen tarkastuksen työntekijöille suunnattavan koulutuksen ja viestinnän tekemisessä.

Harmaan talouden vastainen suora yhteistyö

Työryhmätyön lisäksi KKV on tehnyt tähän asti voimassa olleen kilpailulain mahdollistamissa rajoissa suoraa yhteistyötä poliisin ja Verohallinnon kanssa. KKV:n valvontatyössä saama kokemus on osoittanut, että kartelleilla, korruptiolla ja muilla harmaan talouden ilmenemismuodoilla voi olla suoria yhtymäkohtia. Julkisiin hankintoihin kohdistuviin kartelleihin voi liittyä myös muita lainvastaisia tai epäeettisiä ilmiöitä, kuten lahjontaa, suhteiden hyödyntämistä tai toimivallan väärinkäyttöä. Kokemuksen perusteella on myös todennäköistä, että poliisilla, Verohallinnolla ja KKV:lla on niin sanottuja yhteisiä asiakkaita, eli yrityksiä, jotka toiminnassaan rikkovat useampaa kuin yhtä voimassa olevaa lakia. KKV:ssä on tähän mennessä tehty tällaista yhteistyötä osana kartelli- ja hankintavalvonnan toimintaa. Yhteistyötä on tehty Verohallinnon ja poliisin kanssa.

Lisäksi KKV on viimeisen vuoden aikana panostanut julkisia hankintoja koskevan datan saatavuuden parantamista koskeviin hankkeisiin, yhteistyössä Valtiovarainministeriön, Hanselin, Kuntaliiton ja KL-kuntahankintojen kanssa. Hankintoja koskevien tietojen nykyistä parempi saatavuus viranomaiskäyttöön voisi merkittävästi tehostaa mm. tarjouskartellien paikallistamista ja siten ennaltaehkäistä kartellien muodostamista. Tämä voisi tuoda mukanaan merkittäviä säästöjä hankintayksiköille.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

KKV jatkaa edellä kuvattua harmaan talouden vastaista toimintaa. Toiminnan laajentaminen, tehostaminen ja uusien toimien käyttöönotto kuitenkin edellyttäisi resursseja. KKV:lla ei ole ollut vuoden 2015 jälkeen tähän työhön annettuja määrärahoja, joten tehtävää on hoidettu kilpailu- ja hankintavalvonnan lakisääteisten ydintehtävien ohessa. KKV voisi vahvistaa harmaan talouden vastaista työtä seuraavien neljän vuoden aikana, mikäli tätä tarkoitusta varten saadaan lisää voimavaroja. KKV:n aikomat toimenpiteet voidaan jaotella seuraavasti:

i) hankintayksiköiden koulutuksen ja tiedottamisen tehostaminen,
ii) hankintavalvonta ja harmaan talouden ehkäisy,
iii) yhteistyö viranomaisten ja hankintayksiköiden kanssa ja
iv) kuluttajahuijaukset.

Hankintayksiköiden koulutus ja tiedottaminen

KKV:n valvontatoiminnassaan tekemien havaintojen perusteella hankintayksiköiden valmiuksissa markkinoiden kilpailullisuuden hyödyntämiseen sekä kartellien, korruption ja harmaan talouden ilmiöiden torjumiseen liittyen on laajasti puutteita. Julkisten hankintojen suureen volyymiin nähden kuntien ja kaupunkien sisäinen harmaan talouden riskitekijöitä koskeva ohjeistus ja tehtyjen hankintojen seuranta on KKV:n arvion mukaan monin paikoin liian vaihtelevaa ja vähäistä.

KKV tarvitsisi riittävät dedikoidut resurssit sellaiseen hankintayksiköiden kanssa käytävään tiedonvaihtoon ja keskusteluun liittyvään työhön, jolla pyritään tukemaan ja

varmistamaan parhaiden käytäntöjen soveltaminen hankintayksiköissä yritysten välisen kilpailun hyödyntämiseksi sekä kartellien ja muun korruption ja harmaan talouden ilmiöiden torjumiseksi. Tähän mennessä toteutetut toimet ovat olleet olleet tapa tehdä kokeiluja tällaisesta harmaata taloutta ehkäisevästä työstä. Myönteisten kokemusten perusteella tätä työtä olisi erittäin perusteltua laajentaa. Kartellien osalta KKV:n tarkastukset ja tutkinnat vaativat tuekseen myös tietoisuuden tason korottamista ja valvontatoiminnan tavoitteiden tunnetuksi tekemistä.

KKV on aikeissa jatkaa Verohallinnon kanssa yhteistyössä tehtävää kaupunkikierrosta. Lisäksi niin kartellivalvonnan kuin hankintavalvonnankin tulisi laajentaa nykyistä yhteistyötään hankintayksiköiden ja alan yhteistyötahojen kanssa. Koulutus- ja tiedotustilaisuudet auttavat myös toimivien yhteyksien luomisessa merkittävimpiin hankintayksiköihin, mm. kartelliepäilyjen varhaista havaitsemista ja selvittämistä varten. KKV on tähän asti tehdyn pohjatyön hyvien kokemusten perusteella aikeissa jatkaa ja laajentaa tätä työtä

Koulutus ja tiedottaminen todettiin yhdeksi tärkeimmistä keinoista ehkäistä harmaata taloutta julkisissa hankinnoissa Harmaa talous ja hankinnat -työryhmän raportissa. Raportissa tehtiin mm. seuraavat toimenpide-ehdotukset:

Hankintaosaamisen ja sopimushallinnan vahvistaminen

Hankintaosaamisen ja hankintojen tekemisen ammattimaisuuden kehittäminen on työryhmän arvion mukaan välttämätöntä. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa harmaan talouden eri ilmenemismuotoihin keskittyvää koulutusta ja tiedottamista. Osaamisen parantaminen olisi työryhmän arvion mukaan erittäin tehokas tapa pienentää paitsi tiedon puutteesta aiheutuvaa tehottomuutta, myös tietoisten väärinkäytösten riskiä.

- Työryhmä esittää, että valmistellaan harmaan talouden, korruption ja kartellien riskeihin keskittyvää koulutusta hankintaorganisaatioille ja sisäisen tarkastuksen työntekijöille.
    - Työryhmän arvion perusteella verkkopohjainen koulutus olisi kustannustehokas tapa, jolla olisi mahdollista tavoittaa laaja kohdeyleisö.
    - Sisällöt olisi hyvä valmistella viranomaisyhteistyöprojektina, jossa olisivat mukana relevantit ministeriöt (kuten OM, TEM, VM), viranomaiset (kuten KKV, Verohallinto), kuntasektorin eri toimijat (kuten Kuntaliitto ja JHNY).

Kuntien sisäisen valvonnan kehittäminen

Kuntaliitolta saatujen tietojen mukaan sisäistä valvontaa julkiseen rahankäyttöön ja hankintoihin liittyen toteutetaan kunnissa monella taholla ja tasolla organisaatioissa. Samalla kuitenkin vain osassa kunnista hyödynnetään sisäistä tarkastusta. Esimerkiksi 10 000 – 50 000 asukkaan kunnista vain 33 % käytti sisäisen tarkastuksen palveluita. Sisäiseen valvontaan ja tarkastukseen liittyen työryhmä tekee seuraavat toimenpide-ehdotukset:

- Kuntalain sisäisen valvonnan säännöksiä täydennetään ottamalla lakiin säännökset kuntien velvollisuudesta järjestää sisäinen tarkastus osana sisäistä valvontaa.
- Sisäiselle tarkastukselle järjestetään koulutusta harmaan talouden, korruption ja kartellien riskeistä, niiden havaitsemisesta ja havaintojen käsittelystä.

  - Koulutusmateriaalin laatimisessa voidaan hyödyntää toimenpide-ehdotuksessa 1.1. mainittujen tahojen osaamista. Kukin organisaatio vastaa itse koulutuksen järjestämisestä.
- Suositellaan sisäinen tarkastuksen organisoimista kunnan tai kuntayhtymän hallituksen alaisuuteen. Näin toteutuisi raportointivelvoite monijäseniselle toimielimelle, mikä ehkäisee korruptiota.

KKV:n arvio näihin tehtäviin tarvittavasta resursoinnista on 2 htv.

Hankintavalvonnan toimet harmaan talouden ehkäisemisessä

Voimassa oleva hankintalainsäädäntö antaa KKV:lle mahdollisuuden puuttua sellaisiin hankintamenettelyihin, joissa ei ole noudatettu hankintalainsäädännön keskeisiä periaatteita, kuten avoimuutta ja syrjimättömyyttä, joiden puuttuminen liittyy keskeisesti harmaaseen talouteen ja korruptioon. KKV voisi siten valvoessaan hankintalainsäädännön noudattamista kiinnittää jo voimassa olevan hankintalainsäädännön perusteella huomiota myös edellä todettuihin ilmiöihin ja tarvittaessa puuttua niihin, mutta KKV:n nykyiset resurssit eivät mahdollista tällaista valvontaa. Tämä johtuu siitä, että KKV:n tulee suunnata hankintavalvonnan rajalliset resurssit ensisijaisesti sellaisiin kilpailuttamattomiin hankintoihin, joissa suorahankinta on tehty ilman laissa säädettyä perustetta. KKV:n valvontatoimivallan piiriin kuuluvia julkisia hankintoja tehdään vuosittain arviolta lähes 15 000 ja valvottavia hankintayksiköitä on hyvin varovaisestikin arvioiden huomattavasti yli tuhat, mahdollisesti merkittävästi enemmänkin. Tämän työn käynnistämiseen ja siihen liittyvien toimintamahdollisuuksien kartoittamiseen KKV tarvitsisi 2 htv.

Viranomaisyhteistyö ja ennaltaehkäisevät toimet

Yhteistyötä muiden harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan osallistuvien viranomaisten kanssa tulisi tehostaa. Tällä hetkellä yhteistyötä hoitaa kaksi henkilöä omien tehtäviensä ohessa. Jotta pystyisimme osallistumaan yhteistyöhön tehokkaasti, KKV:ssa olisi välttämätöntä olla henkilö, jonka kokopäiväinen tehtävä on tukea ja kehittää harmaan talouden ja talousrikollisuuden vastaista työtä ja toimintatapoja virastossa, varmistaa tehokas tiedonvaihto viranomaisten välillä ja osallistua harmaan talouden ja talousrikostyötä koordinoivaan viranomaisyhteistyöhön.

17.6.2019 voimaan tulevan uuden kilpailulain myötä KKV saa aiempaa paremmat oikeudet tietojenvaihtoon muiden viranomaisten kanssa. Tämä antaa mahdollisuuden laventaa ja syventää tätä yhteistyötä niin ilmiöiden, tutkintamenetelmien kuin itse valvontatoiminnankin osalta. Uuden kilpailulain myötä KKV saa oikeuden vaihtaa valvontatoiminnassa myös liikesalaisia tietoja muiden lakisääteistä valvontatehtävää hoitavien viranomaisten kanssa. Tämä voi parhaimmillaan mahdollistaa myös yhteiset tutkintatoimet esimerkiksi poliisin ja KKV:n välillä tilanteissa, joissa on syytä epäillä sekä kartellin olemassa oloa, että lahjontaa. Tämän yhteistyön kehittäminen toimivaksi osaksi KKV:n harmaan talouden vastaista työtä samoin kuin työskentely harmaan talouden vastaisissa työryhmissä vaatii resursseja.

KKV suunnittelee tuottavansa suomenkielisen version Iso-Britannian kilpailu- ja kuluttajaviranomainen CMA:n luomasta hankintayksiköiden käyttöön tarkoitetusta työkalusta, jolla etsitään hankintojen tarjousaineistosta kartelleihin viittaavia piirteitä. Tämä sovellus auttaa hankintayksikköä varmistumaan siitä, että tehdyssä kilpailutuksessa mukana olleet tarjoajat eivät ole tehneet kilpailulain vastaista kieltämää yhteistyötä. KKV antaisi sovelluksen hankintayksiköille ja kouluttaisi yksiköt työkalun käyttöön.

Näiden toimintojen käynnistämisen ja ylläpidon resurssitarve on KKV:n arvion mukaan 2 htv.

Kuluttajahuijaukset

Harmaan talouden vaikutukset näkyvät kuluttajien arjessa yrityksinä, jotka ei ole tarkoituskaan toimia pitkäjänteisesti vaan saada lyhyellä ajanjaksolla kerättyä kuluttajilta mahdollisimman paljon rahaa. Vaikka summat yksittäisen kuluttajan kohdalla eivät välttämättä nouse tuhansiin euroihin, niin kuluttajien yhteismäärä voi olla kymmeniä tuhansia jolloin yhteissumma voi nousta nopeasti. Kuluttajat eivät pääse oikeuksiinsa ja luottamus markkinoihin vähenee. Kuluttajahuijauksilla on tiivis liittymä harmaaseen talouteen. Yrityksiin kohdistuvat huijaukset ovat myös merkittävä ongelma ja pk-yritysten vaikeudet tunnistaa huijaus ja saada apua ovat samanlaiset kuin kuluttajien.

Kun yrityksellä ei ole vakavaa tarkoitusta toimia markkinoilla, se ei yleensä suorita myöskään yhteiskunnallisia velvoitteitaan. Kuluttajien ja yritysten yhteydenotot näistä tapauksisista hajaantuvat usealle eri taholle: poliisille, kuluttajaviranomaisille, erityisviranomaisille, Kyberrikostorjuntakeskukseen, Kuluttajaliitolle ja muille järjestöille. Osasta kokemuksia keskustellaan sosiaalisessa mediassa tai lehdistössä. Tämä johtaa siihen, että vie aikaa, ennen kuin tunnistetaan kuluttajia ja kansantaloutta vahingoittavat toimijat ja toimintaan puututaan.

Menetysten vähentämiseksi on tärkeää, että toiminta tunnistetaan mahdollisimman nopeasti. Sitä edesauttaisi, mikäli huijausilmoitukset keskitettäisiin yhteen paikkaan ja kuluttajilla olisi selkeät ohjeet, miten tunnistaa epäluotettava sopijakumppani ja raportoida oikealle taholle.

KKV:n harmaan talouden vastaisessa toiminnassa tarvitaan resursseja, joita käytetään
- selvittämään, miten Suomessa voitaisiin järjestää keskitetty ja yhteistyötä korostava raportointipiste huijauksille, jonka kautta huijauksen kohteeksi joutuneet saisivat apua ja joka jakaisi aktiivisesti informaatiota kuluttaja- ja yrityshuijauksista Iso-Britanniassa toimivan ActionFraud -toiminnan tavoin
- selvittämään, miten laatimaan kuluttajille toimivaa ja sopijakumppanin valintaan liittyvää ohjeistusta ja työkalua siitä, miten tunnistaa luotettava toimija, joka kykenee hoitamaan velvoitteensa
- selvittämään, miten kuluttaja-asiamiehen valvontatoiminnassa voidaan tehostaa toimenpiteitä ja sellaisten toimijoiden tunnistamista, joiden kanssa neuvotteluvaihe ei ole perusteltu toiminnan huijaustyyppisen ja velvoitteita laiminlyövän luonteen vuoksi.

Resurssitarve edellä kuvattuun on 3 htv.

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

Hankintayksiköiden koulutus 2 htv, viranomaisyhteistyö ja ennaltaehkäisy 2 htv, 320 000 €

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

Kuluttajahuijaukset 3 htv, hankintavalvonta ja harmaa talous 2 htv, 400 000 €. Perustelut edellä.

6 Oikeusministeriö OM

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Oikeusministeriössä työskentelee tällä hetkellä kaksi määräaikaista virkamiestä korruptiontorjuntaan liittyvissä tehtävissä. Tehtävät liittyvät korruptiontorjunnan näkökulmasta myös osittain harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan. Oikeusministeriö toimii korruptionvastaisen työn kansallisena koordinaatioviranomaisena. Tässä tehtävässä ministeriö muun muassa johtaa ja koordinoi korruption torjuntaa ja ennaltaehkäisyä koskevia kehityshankkeita, tukee eri viranomaisten korruptionvastaisia toimia sekä johtaa kansallista korruptionvastaista yhteistyöverkostoa.

Oikeusministeriö lisäksi toteaa, että tuomioistuimissa ei tällä hetkellä ole harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan kohdennettuja lisäresursseja.

b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu?

Määräaikaisuudet päättyvät 13.8.2019. Resurssit ovat suunnattu sekä kansallista korruptiontorjuntaan edistäviin tehtäviin, että kansanväliseen korruptionvastaiseen työhön.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Kysely on lähetetty erikseen myös Valtakunnansyyttäjänvirastoon ja Valtakunnanvoudinvirastoon, jotka vastaavat kyselyyn omilta osiltaan. Oikeusministeriö haluaa korostaa, että on tärkeää kohdistaa mahdolliset lisäresurssit oikeasuhtaisesti kaikille harmaan talouden torjunnan ja rikosoikeudellisen prosessin toimijoille.

Korruption vastaisen työn tehostaminen edellyttää nykyisten rakenteiden vahvistamista ja selkeyttämistä, tietoisuuden ja läpinäkyvyyden lisäämistä sekä korruption paljastamisen tehostamista. Myös korruptioon liittyvää tutkimusta tulisi edistää ja sääntelyn toimivuutta arvioita. Korruption vastaisen työn vaikuttavuuden parantaminen edellä kuvatuin keinoin edellyttäisi, että oikeusministeriön korruption vastaiseen toimintaan kohdennetaan kahden henkilötyövuoden lisäresurssi. Tällä hetkellä kyseisten toimien toteuttamiseen ei ole riittäviä resursseja.

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

140 000 €/v ja 2 htv.

7 Valtakunnansyyttäjävirasto VKSV

Syyttäjälaitoksen organisaatiouudistuksessa erikoissyyttäjäjärjestelmää on kehitetty siten, että kaikki erikoissyyttäjät on nimitetty vakinaiseen virkaan. Tämän vuoksi vastauksessamme keskitymme vastaamaan kysymyksiin 3 a-c.

3.a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteella?

Uudessa erikoissyyttäjäjärjestelmässä talousrikoserikoissyyttäjät hoitavat valtakunnallisesti vaativia juttuja, mutta sen lisäksi he antavat asiantuntijatukea muille syyttäjille erikoistumisalueensa kysymyksissä, toimivat erikoisasiantuntijoina alallaan kansallisesti ja kansainvälisesti, osallistuvat sidosryhmäyhteistyön, syyttäjäntoiminnan ja syyttäjien osaamisen kehittämiseen sekä ylläpitävät valtakunnallista talousrikollisuuden tilannekuvaa syyttäjälaitoksessa.

Erikoissyyttäjien uusi, aikaisempaa laajempi tehtävänkuva edellyttää käytännössä sitä, että muut syyttäjät, käytännössä ne erikoistuneet aluesyyttäjät, joiden osaamisalueisiin talousrikokset kuuluvat, ajavat tulevaisuudessa lukumääräisesti enemmän laajempia ja vaativampia juttuja kuin nykyisin. Valtakunnallisesti vaativia juttuja hoitavat erikoissyyttäjät tukevat heidän osaamistaan syyttäjäpareina ja vetämällä syyttäjäryhmiä, joihin erikoistuneet aluesyyttäjät osallistuvat, sekä järjestämällä koulutusta ja henkilökohtaista konsultointia. Tavanomaiset talousrikosasiat jäävät edelleen muiden aluesyyttäjien hoidettaviksi.

Syyttäjälaitos on aikaisemmin keskittänyt runsaasti resursseja vaativien talousrikosasioiden hoitamiseen (erikoissyyttäjät). Kokemus on kuitenkin osoittanut, että rajallisten resurssien hajauttaminen laajasti vaativien talousrikosten käsittelemiseen ei ole tehokasta, koska vaativan talousrikoksen määritelmä on vakiintumaton ja rikoksia tehdään pääasiassa pääkaupunkiseudulla ja taloudellista toimeliaisuutta synnyttävissä kaupunkikeskuksissa. Tämän vuoksi erikoissyyttäjien ja erikoistuneiden aluesyyttäjien resursseja pyritään tulevaisuudessa keskittämään niille alueille, joilla heidän osaamistaan vastaavia juttuja tutkitaan ja joissa heidän osaamistaan parhaiten voidaan hyödyntää. Tämä tarve oletettavasti vastaa esitutkintaviranomaisten resurssitarpeita.

Käytännössä harmaan talouden torjuntaohjelman piiriin kuuluvista teoista varsin suuri osa on muita kuin valtakunnallisesti vaativia juttuja. Ohjelmalla torjutaan laillista taloutta yleisesti loukkaavia tekoja, joissa erityisesti painotetaan verorikoksia.

Syyttäjälaitoksessa erikoistumisjärjestelmä tähtää kaikkien talousrikosten käsittelemiseen laadukkaasti sekä oikeudellisesti että rikosprosessin joutuisuuden näkökulmasta. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on ollut tärkeää erottaa talousrikosasiat hoidettavaksi erikoissyyttäjille ja erikoistuneille aluesyyttäjille juttujen vaativuuden pe-

rusteella. Vaativuusluokittelu voidaan toivottavasti tulevaisuudessa yhtenäistää esitutkintaviranomaisten luokittelun kanssa.

Valtakunnansyyttäjänvirasto arvioi, että talousrikostorjunnan korkean laadun takaaminen edellyttää yhteistä toimintastrategiaa syyttäjälaitokselta, esitutkintaviranomaisilta ja verohallinnolta. Kaikkien viranomaisten panostusten tulisi kohdistua rikosprosessiketjun toiminnan tehostamiseen. Valtakunnallisesti vaativien juttujen käsittelyn lisäksi tulisi huolehtia myös siitä, että vaativat talousrikosjutut tulevat kaikissa viranomaisissa hoidettua samalla lailla. Resurssien kohdentaminen keskitetysti ongelmaksi koettujen oikeudellisten ja näytöllisten ongelmien ratkaisemiseen muissakin kuin valtakunnallisesti merkittävissä asioissa tehostaisi koko ketjun toimintaa, koska resursseja vapautuisi valtakunnallisesti vaativien juttujen hoitamiseen.

Syyttäjälaitos tarvitsee kuitenkin lisäresursseja voidakseen yhteistyössä muiden harmaan talouden torjuntaan osallistuvien tahojen kanssa tehokkaasti toteuttaa yllä kuvatun talousrikosasioiden syyttämisen nimenomaan vaativien asioiden osalta. Alustavan arvion mukaan lisäresurssin tarve olisi noin 10 henkilötyövuotta/ 840.000 euroa/v. Tarve perustuu siihen, että talousrikosasioihin erikoistuneiden aluesyyttäjien käsiteltäväksi tulee yllä kerrotuin perustein entistä enemmän yhä vaativampia juttuja.

Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää myös keskusteltavaksi, edistäisikö valtakunnallisesti vaativien ja vaativien juttujen käsittelemistä koko rikosketjussa, jos esitutkintaviranomaisten ja syyttäjälaitoksen käytettävissä olisi talousrikosasioiden analyytikkoja ja laskentatoimen/tilintarkastuksen asiantuntijoita, joiden työpanosta voitaisiin käyttää yksittäisten juttujen vaatimalla tavalla koko rikosprosessin ajan riippumatta siitä, mihin rikosketjun viranomaiseen heidän virkansa olisi sijoitettu.

Analyytikot tukisivat esitutkinnassa jutun kohdentamista ja pystyisivät syyteharkinta/pääkäsittelyvaiheessa löytämään laajasta aineistosta syyttäjän tarvitsemia tosiseikkoja esimerkiksi laajoissa kansainvälisissä petoskokonaisuuksissa, arvopaperimarkkinarikoksissa, rahanpesujutuissa ja verorikoksissa.

Syvällinen laskentatoimen tuntemus ja tilinpäätösanalyysin hallinta on tärkeää lähes jokaisessa talousrikosasiassa rikosprosessin kaikissa vaiheissa. Ammattimainen analyytikko ja laskentatoimen taitaja tehostaisi merkittävästi rikosketjun toimintaa, kun hän kykenisi joutuisasti hahmottamaan modus operandin ja kertomaan, mitä teolla on tavoiteltu ja mikä on lainmukainen menettely kyseisessä tilanteessa.

Esitutkinnan lisäksi näitä ammattilaisia voitaisiin käyttää syyteharkinnassa syyttäjän tukena ja pääkäsittelyssä asiantuntijoina, jotka kykenevät tuottamaan syyttäjälle tehokkaasti tietoa esitettyihin kiperiin väitteisiin vastaamiseen.

Analyytikkojen ja laskentatoimen ammattilaisten hyödyn toteamiseksi käytännössä voitaisiin perustaa poliisin ja Valtakunnansyyttäjänviraston yhteinen kehittämishanke, jossa ko. ammattilaisten palkkaamisen hyötyjä ja haittoja selvitettäisiin ja jossa voitaisiin palkata määräaikainen ammattilainen työnkuvan kehittämiseksi käytännössä.

Lisärahoituksen tarve viiden analyytikon ja tilintarkastajan palkkaamisesta voisi olla noin 840.000 euroa vuodessa.

8 Valtakunnanvoudinvirasto VVV

1.a Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Kyllä on, harmaan talouden rahoituspaketin varoilla on palkattu erikoisperintään 11 virkamiestä ja hallintoon yksi hallintovouti.

b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät. Mihin toimintaan resurssit on suunnattu?

Määräaikaisia virkoja on 12 kappaletta ja ne ovat erikoisperintää hoitavien ulosottomiesten virkoja (11 kappaletta) ja yksi hallintovoudin määräaikainen virka. Rahoitus päättyy vuoden 2019 lopussa.

2.a Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

Erikoisperintään kohdennetut resurssit tarvitaan nykyisen valvontatason säilyttämiseksi. Ilman nykyisiä resursseja erikoisperinnän valtakunnallinen toiminta on mahdotonta. Joitakin alueita Suomesta jää erikoisperinnän ulkopuolelle ja isommilla alueilla voidaan ottaa vähemmän uusia velallisia sisään. Erikoisperintä suorittaa tärkeää viranomaisyhteistyötä ja muut yhteistyöviranomaiset ovat tottuneet pitämään ulosottoon yhteyttä erikoisperinnän yhdysmiesten kautta.

b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina?

Välttämättömät resurssit ovat 1,2 miljoonaa euroa ja 12-ht vuotta.

c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne?

Valtakunnallinen erikoisperintä ei pysty toimimaan tehokkaasti ja uskottavasti. Erikoisperinnän tapaukset ovat hyvin paljon työtä vaativia ja monet henkilöt joutuvat työskentelemään usein vuosia laajojen oikeudenkäyntien parissa. Jos resurssit poistuvat, ei uusia asiakkaita voida ottaa juurikaan sisään, koska vähenevällä henkilömäärällä joudutaan hoitamaan vanhoja tapauksia.

d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi. Perustelkaa tärkeysjärjestyksessä.

Määräaikaiset resurssit olisi syytä muuttaa pysyviksi resursseiksi. Tärkeimpänä tekijänä olisi toiminnon pysyvyys ja sen tuoma varmuus. Työntekijöiden varmuus omista työpaikoistaan lisäisi työhyvinvointia.

3.a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

I. Analyysitoiminnon perustaminen. Kyseistä toimintoa ei ole olemassa ulosottolaitoksessa ja sen tarve on ilmeinen.

II. Hallitusohjelmaan kirjattu Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän kattavampi tietosisältö yritysten keskeisten velvoitteiden hoitamisesta. Tieto-järjestelmän rajapinnan kehittäminen ulosoton Uljas-järjestelmän ja VTJ-järjestelmän välille sekä ulosoton tietojärjestelmään rakennettava logiikka tietojen luovuttamisesta.

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna

I. 200 000 euroa, kaksi ht-vuotta

II. Tietojärjestelmän rajapinnan kehittäminen. Arvio kustannuksista 100 000 euroa investointikustannuksena ja 10 000 euroa/vuosi ylläpito ja jatkokehittämisen kustannukset.

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteella?

I. Analyysitoiminnan kehittämishanke sekä erikoisperinnän tietoteknisen toiminnon kehittämishanke. Analyysitoiminnon puuttuminen on selkeä heikkous ulosottolaitoksen piirissä. Kokonaisnäkemys velallismassasta on vajavainen. Lisäksi analyysitoiminto voisi nopeuttaa erikoisperinnälle kuuluvien asiakkaiden seuloutumista. Erikoisperinnällä ei ole omia tietoteknisiä keinoja selvitysmateriaalin etsimiseen, joten tietotekninen kehittämishanke on tarpeellinen. Selvitysaineisto on nykyään lähes poikkeuksetta sähköisessä muodossa ja ulosottoviranomaiset joutuvat pyytämään virka-apua muilta viranomaisilta esimerkiksi tietokoneiden avaamiseen ja selvitysaineiston etsimiseen kovalevyiltä.

II. Valtakunnanvoudinvirasto julkaisi 2019 raportin ulosottomenettelyssä todettujen yritysten aiheuttamista ongelmista. Raportti on osa harmaan taloudentorjunnan strategista toimenpideohjelmaa. Raportin lopputuloksena ehdotetaan, että varattomuustiedon yleisöjulkisuutta lisättäisiin siten, että tieto yritykselle todetusta varattomuudesta olisi maksutta saatavilla yleisöjulkisesta yritystietojärjestelmästä (YTJ). Rinteen hallitusohjelmassa on myös katsottu, että yritystietojärjestelmää voidaan laajentaa sisältämään nykyistä kattavammin tietoja yritysten keskeisten velvoitteiden hoitamisesta.

Tietojen siirtäminen ulosoton tietojärjestelmästä YTJ:ään tulisi tehdä reaaliaikaisen tietojärjestelmärajapinnan avulla. Tämä varmistaisi, että tiedot ovat tavoitteiden mukaisesti heti hyödynnettävissä. Rajapinnan rakentaminen ja siihen vaadittavan toimintalogiikan suunnittelu vaativat kertakustannuksia ja käynnistyttyään jatkuvaa ylläpitoa ja jatko-kehittämistä tekniikan uudistuessa.

Tietojen luovuttaminen edellyttäisi lainmuutosta, joka mahdollistaisi yleisöjulkisuuden lisäämisen. Vaihtoehtona on YTJ:hin rakennettava linkitys, jonka kautta tietoja voisi tunnistautumisen kautta hakea ulosoton sähköisestä asiakaspalvelujärjestelmästä. Tällainen tietojen luovuttaminen on nykylainsäädännöllä mahdollista. Rekisteröityminen katsotaan vaadittavan, koska rekisteröidyllä on oikeus saada tieto henkilöistä, jotka ovat hänen tietojaan katselleet. Mahdolliset muutokset tietojen katselun hintaan tai maksuttomuuteen tulee säädellä ulosottomaksuja koskevalla asetuksella.

9 Konkurssiasiamiehen toimisto KAM

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Konkurssiasiamiehen toimisto on saanut vuosittain erityistä määrärahaa talousrikostorjuntaan konkurssien yhteydessä.

b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu?

Määräraha päättyy vuonna 2019. Resurssit on suunnattu konkurssiasiamiehen toimiston määräämiin ja kustantamiin erityistarkastuksiin, jotka kohdentuvat velallisen toimintaan konkurssia edeltävältä ajalta sellaisissa konkurssipesissä, joissa pesän varat eivät riitä tarkastuksen tekemiseen.

2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina?

Välttämättömät resurssit ovat 100 000 euroa / vuosi.

c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne?

Jos erityistarkastuksiin kohdennettu määräraha pienenisi, kaikkia selvitystarpeita ja väärinkäytösepäilyjä ei pystyttäisi selvittämään. Jos konkurssiasiamies ei voisi teettää erityistarkastuksia kaikissa aiheellisissa tapauksissa, joissa pesän varat eivät riitä tarkastuksen tekemiseen, asiat jäisivät selvittämättä.

Pesänhoitajien tekemät rikosilmoitukset edellyttävät yleensä tuekseen erityistarkastuksen sisältämiä havaintoja. Jos tarkastusta ei ole mahdollista varojen puuttuessa tehdä, pesänhoitajan tutkintapyyntö voi jäädä yleisluonteiseksi taikka talousrikosepäily voi jäädä jopa kokonaan poliisille ilmoittamatta todennettujen havaintojen puuttuessa.

d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi? Perustelkaa tärkeysjärjestyksessä.

Erityistarkastusmenojen korottaminen pysyvästi nykyiselle tasolleen, joka sisältää talousrikollisuuden torjunnan erityismäärärahan noin 100 000 euroa, turvaisi talousrikosten selvittämistä ja varmistaisi osaltaan rikosvastuun toteutumista.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Velallisen toimistaan kohdistuvat erityistarkastukset teetetään ulkopuolisilla tilintarkastusyhteisöillä. Varojen tarve kohdistuu näiden erityistarkastuskustannusten maksamiseen.

10 Verohallinto

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Verohallinnossa ei ole tällä hetkellä määräaikaisella kehysrahoituksella palkattuja määräaikaisia harmaan talouden torjunnan resursseja. Eli Verohallinnossa ei ole sellaisia resurssien rahoituskohteita, jotka olisivat päättymässä hallituskauden vaihtuessa. Aikaisemmat kehityskohteiden jatkuvan toiminnan resurssit ovat siirtyneet jatkuvaan toimintaan ja nykyinen toiminta on rahoitettu Verohallinnon voimassa olevilla toimintamäärärahoilla.

Sen sijaan Verohallinnon toimintaan kohdistuu yleisiä menosäästöjä, jotka edellyttävät kaikkien henkilöresurssien tarkastelua. Vuodesta 2019 vuoteen 2023 henkilövuosien vähennystarve on 244 htv. Ilman lisärahoitusta osa tästä kohdistuu myös harmaan talouden torjunnan resursseihin. Myös jatkossa Verohallinnon toiminnan tehostamisvaatimuksista osa tehostamisista voi kohdentua näihin harmaan talouden torjunnan tehtäviin.

Verohallinnossa oli vuonna 2018 määräaikaisia yli 10 % henkilöstömäärästä.

b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu?

Verohallinnolle kohdistetuista yleisistä menosäästöistä johtuen vuosina 2019-2023 henkilövuosien vähennystarve on 244 htv. Ilman lisärahoitusta osa näistä vähennystarpeista kohdistuu harmaan talouden torjunnan resursseihin.

2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

Kts kohta 1 a.

b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina?

Verohallinto käytti vuonna 2018 harmaan talouden valvontaan yhteensä noin 270 henkilötyövuotta, johon tarvitaan yhteensä noin 360 henkilön työpanos (lomat, muut poissaolot, koulutus, johtaminen yms):

- Harmaan talouden selvitysyksikkö 23 htv
- Verotarkastus 130 htv
- Rakennusalan urakka- ja kulkulupatiedot 10 htv
- Veropakotehtävät 20 htv
- Kansainvälisen yritysverotuksen keskitetyt tehtävät 10 htv
- Muissa prosesseissa tehtävä valvonta 40 htv
- Harmaan talouden lisätyöt perinnässä 30 htv

Yhteenvedon tiedot ovat nettotyöaikaa lukuun ottamatta Harmaan talouden selvitysyksikön osuutta, jossa on esitetty koko yksikön resurssit (siis lomineen yms).

Lisäksi resursseja käytetään käännettyyn arvonlisäverotukseen, rakennusalan veronumeroihin, siirtohinnoittelun valvontaan ja uusien yritysten ohjaukseen ja valvontaan. Näiden tehtävien osalta tietoja ei ole kuitenkaan huomioitu yllä olevassa laskelmassa harmaan talouden torjunnan resursseihin.

Tällä hetkellä harmaan talouden torjuntaan kohdistuvien tehtävien palkkamenot ovat lähes 22 milj. euroa ja lisäksi menoja aiheuttavat tietojärjestelmien ylläpitomenot.

c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne?

Toimintaympäristössä tapahtuneiden muutoksien edellyttämät lisäpanostustarpeet yhdessä Verohallinnon toimintamäärärahakehyksiin tehtyjen yleisten menosäästöjen johdosta Verohallinto joutuu kohdistamaan jatkossa osan menosäästöjen edellyttämistä henkilöstövähennystarpeista myös harmaan talouden torjuntaan.

Ilman lisärahoitusta osa menosäästöistä kohdistuu viime vuosien aikana harmaan talouden torjunnan uusien ilmiöiden vuoksi tehtyihin harmaan talouden torjunnan vaatimiin omaehtoisiin lisäpanostuksiin (mm. alustatalouden ja digitaalisen talouden vaikutukset verotuksen tietopohjaan). Uhkana ovat tulevien vuosien kehystason laskun ja digitalouden kehittymisen yhteensovittamisesta aiheutuvat haasteet verovalvontaan.

d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi? Perustelkaa tärkeysjärjestyksessä.

Tällä hetkellä ei ole sellaisia määräaikaisesti rahoitettuja resursseja, jotka tulisi muuttaa pysyviksi resursseiksi. Kuitenkin uhkana ovat tulevien vuosien kehystason laskun ja digitalouden kehittymisen yhteensovittamisesta aiheutuvat haasteet verovalvontaan ja aina verokertymiä turvaavaan toimintaan.

Verohallinto esittää rahoitettavaksi harmaan talouden torjuntaan liittyen seuraavat esitykset:

1. 8,4 milj. euroa harmaan talouden torjuntaresurssien henkilötyötason säilyttämiseksi nykyisellä tasolla vuoteen 2023. Rahoituksella turvattaisiin harmaan talouden torjunnan resursseja 30 henkilötyövuodella (30 htv/vuosi x 70 000 €/htv x 4 vuotta)

2. 1,0 milj. euroa verovelkarekisterin tietosisällön laajentamiseen valmisohjelmiston käyttöönoton mahdollistamalle tietotasolle (aikanaan esillä olleen alkuperäisen lakivalmistelun vaatimustasolle)

3. 2,1 milj. euroa kolme vuotinen määräaikainen valvonta- ja kehittämishanke palautuspetosten torjuntaan ja identiteettien väärinkäytösten estämiseen (vuosina 2020 - 2023, 10 htv/vuosi x 70 000 €/vuosi x 3 vuotta). Ilman rahoitusta ei voida tehokkaasti kehittää ja pilotoida torjuntamenettelyitä kansainvälistyvän petostoiminnan asettamiin haasteisiin, mikä aiheuttaa merkittäviä veromenetyksiä Verohallinnon tasolla. Perinteisesti näitä palautuspetoksia on havaittu arvonlisäverotuksessa (alv-palautuksiin liittyvät petokset), mutta nyt Verohallinnon analyysien ja kansainvälisen yhteistyön kautta on havaittu petostoiminnan laajentuneen mm. rajoitetusti verovelvollisten osinkojen lähdeverotukseen, palkkojen ennakonpidätyksiin sekä valmisteverotukseen (erilaiset energiaveropalautukset).

4. Yritystietojärjestelmää (YTJ) voidaan laajentaa sisältämään nykyistä kattavammin tietoja yritysten keskeisten velvoitteiden hoitamisesta. Edellyttänee Verohallinnolta tietojen poimintaa ja niiden toimittamista YTJ:hin. Tältä osin ei voida vielä arvioida kokonaismenojen suuruutta

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Verohallinnon toimintaympäristö on muuttumassa merkittävästi. Digitalouden kehittyminen ja kansainvälisen toiminnan lisääntyminen ja muutokset vaikuttavat verotusta varten kerättävien tietojen saatavuuteen ja käytettävyyteen. Verohallinto on ehdottanut useita muutoksia ilmoittamisvelvollisuuden muutoksiksi ja omien toimintaedellytysten parantamiseksi. Osa näistä on todettu uudessa hallitusohjelmassa. Osa näistä liittyy suoraan harmaan talouden torjuntaan, osa muuten parantaa edellytyksiä harmaan talouden torjuntaan.

1. Tulevien vuosien valvontaedellytyksien ajantasaistaminen mm. toimintaympäristön muutoksien vaatimat uudet ratkaisut
- Verotus digitaalisessa murroksessa -kehitysohjelma (sisältäen riittävien tiedonsaantitarpeiden turvaamisen muutosten yhteydessä)
- Moniulotteisten analytiikkaratkaisujen käyttöönoton laajentaminen
- ALV:n rajat ylittävä kuluttajakauppa

2. Käytössä olevien nykyisten ratkaisujen uudistaminen ja tehostaminen
- ALV ilmoittamismenettelyn laajentaminen
- NSG (Nordic Smart Government), liittyy asiakkaiden tietojen toimittamiseen suoraan asiakkaiden tietojärjestelmistä
- Verovelkarekisterin tietosisällön tarkentaminen ja laajentaminen

3. Mahdollisten uusien valvontalinjauksien käyttöönotot (hallitusohjelmasta)
- Lisäresursseja tarvitaan hallitusohjelmassa todetun veronumeron käytön laajentaminen toteuttamiseen
- Hallitusohjelmassa mainitun sähköisen kuitin ja laskun käyttöönottohankkeen investointi - ja käyttömenojen rahoitukset
- Verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset verotustietoihin tulevat julkisiksi, muutoksen investoinnin lisärahoitus
- Arvioidaan viranomaisten toimintavaltuuksia ja tietojenvaihtosäännöksiä, jotta saatetaan rikostaustatiedot paremmin eri viranomaisten käyttöön harmaan talouden valvonnassa
- Yritystietojärjestelmää (YTJ) voidaan laajentaa sisältämään nykyistä kattavammin tietoja yritysten keskeisten velvoitteiden hoitamisesta. Edellyttänee Verohallinnolta tietojen poimintaa ja niiden toimittamista YTJ:hin

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

Verotus digitaalisessa murroksessa -kehitysohjelma (sisältäen riittävien tiedonsaantitarpeiden turvaamisen muutosten yhteydessä):

Hallitusohjelmassa on tähän liittyen esitetty Verohallinnolle lisärahoitusta yhteensä 30 milj. euroa. Verohallinnon oman arvion mukaan kehittämisohjelma maksaisi vuosina 2020-2023 yhteensä 40 milj. euroa, jossa omaa työtä yhteensä 14 milj. euroa.

Muutoksen edellyttämät toiminnalliset vaikutukset nostavat Verohallinnon jatkuvan toiminnan vuosikustannuksia noin 5 milj. eurolla vuodesta 2024 alkaen, johon sisältyy noin 18 htv:n henkilöstömenot.

ALV-ilmoittamismenettelyn laajentaminen:

Investoinnin kokonaiskustannukset vuosina 2020-2023 on arviolta yhteensä 7,9 milj. euroa.

Käyttöönotto lisää Verohallinnon jatkuvan toiminnan vuosikustannuksia 1,21 miljoonalla eurolla vuodesta 2024 alkaen (vuonna 2023 610 000 euroa).

Verovelkarekisterin tietosisällön laajentaminen:

Investoinnin kokonaiskustannukset ovat vuosina 2020-2021 arviolta 1,03 milj. euroa sisältäen oman henkilöstön henkilöstömenoja yhteensä 132 000 euroa.

Muilta osin kustannuksia ei ole vielä arvioitu.

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

Kehittämishankkeet on lueteltu kohdassa 3 a ja niiden edellyttämät resurssit kohdassa 3 b siltä osin kuin niitä on arvioitu. Keskisenä perusteena on toimintaympäristön muutosten edellyttämät toimenpiteet tietojen saannin varmistamiseksi ja Verohallinnon kyvykkyyksien parantamiseksi. Suuri osa kehittämishankkeista on mainittu hallitusohjelmassa ja siltä osin on kyse lakisääteisistä muutoksista.

11 Sosiaali- ja terveysministeriö STM

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Työsuojelun valvontaan liittyvän harmaan talouden torjunnan vaikuttavuuden tehostamiseksi olisi syytä arvioida viranomaisyhteistyön lisäämisen mahdollisuuksia. Työsuojeluviranomaiset ovat esittäneet harmaan talouden ja ulkomaalaisen työvoiman valvonnan viranomaisyhteistyön kehittämistä poliisin ja verottajan kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Yhteistyön kehittämiseen olisi mahdollista kohdistaa osa hallitusohjelmassa todettuja työsuojeluviranomaisen lisäresursseista.

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

Yhteistyön lisäämiseen kohdennettavat nykyresurssit tai mahdolliset lisäresurssit ovat vielä määrittelemättä. Niihin palataan syksyllä 2019 tarkemmin. Vuoden 2020 aikana olisi mahdollista pilotoida uutta viranomaisyhteistyön toimintamallia viranomaisten kesken sovittavalla tavalla.

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

Viranomaisyhteistyöllä on ratkaiseva merkitys talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa ja tähän liittyviin hankkeisiin panostaminen on kustannustehokas tapa edistää torjuntatyön vaikuttavuutta.

12 Valvira

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Alkoholihallinnossa ei ole täysimääräisesti kohdennettuja henkilötyövuosia harmaan talouden torjuntaan. Harmaan talouden torjunta sisältyy kunkin alkoholitarkastajan toimenpiteiden osalta lupahallinnon ja jälkikäteisvalvonnan tehtäviin.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Vastaus on Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) ja aluehallintovirastojen alkoholihallinnon, ei koko virastojen organisaatioiden näkökulmasta. Asiat on ilmaistu Valviran näkemyksen mukaan.

Alkoholihallinto toimii alkoholilain mukaisesti jakautuneena Valviraan ja kuuteen itsenäiseen aluehallintovirastoon. Alkoholihallinnon resurssit ovat vähentyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana yli 40 %, mikä asettaa viranomaiselle korkean tehokkuusvaatimuksen. Alkoholijuomien anniskelun ja vähittäismyynnin viranomaisvalvontaa on jouduttu muuttuneiden resurssien vuoksi määrällisesti vähentämään merkittävästi viime vuosina.

Vuonna 2018 uudistuneen alkoholilain seurauksena alkoholihallinnon lupamäärät nousivat merkittävästi. Lakiuudistuksen jälkeen, vuoden 2017 lopputilanteesta vuoteen 2018, anniskelulupien määrä nousi 5,5 % ja vähittäismyyntilupien 10,4 % sekä anniskelun jatkoaikojen osalta määrällistä kasvua oli peräti 58,6 %.

Vähentyneet resurssit ja kasvaneet lupamäärät ovat aikaansaaneet sen, että anniskelu- ja vähittäismyyntipaikkoihin kohdistuneet jälkitarkastusten määrät ovat vähentynyt viime vuosina noin 5 % ja jatkoaikoihin kohdistuneet tarkastukset noin 15 %.

Muuttunutta resurssitilannetta ja alkoholilain kokonaisuudistuksen vaikutuksia ei voida pitää suotuisana yhtälönä harmaan talouden torjuntaan lukeutuvien tapausten selvittämisessä. Merkittävän lupakäsittelyjen määrällisen kasvun vuoksi jälkitarkastukset ovat olleet haasteellisia toteuttaa ajallisesti vaativien harmaan talouden torjuntaan liittyvien tapausten selvittämiseksi, mutta määrällisesti anniskeluun ja vähittäismyyntipaikkoihin on kyetty tekemään hyvällä tasolla elinkeinonharjoittajaa ohjaavia tarkastuksia.

Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön selvityksien ja alkoholihallinnon omien tilastojen mukaan alkoholihallintoon olisi perusteltua lisätä tehtävänkuvaltaan kohdennettuja henkilötyövuosia. Käytännössä tämä tarkoittaisi minimissään viiden henkilötyövuoden lisäämistä alkoholilain mukaisiin anniskelun, vähittäismyynnin, valmistuksen ja tukkumyynnin valvonta-asioihin. Se kuinka lisäresurssit jaettaisiin, vaatii lisäselvitystä.

Henkilötyövuosien tehtävänkuva tulisi pääsääntöisesti kohdentaa harmaan talouden torjuntaan ja viranomaistyötä laajasti vaativien alkoholilain elinkeinonharjoittamiseen liittyvien tapausten kokonaisvaltaiseen hoitamiseen. Tehtävä sisältäisi alkoholilain 13

§:n mukaisten yleisten edellytysten noudattamisen riskiperusteisen valvonnan ja jälkikäteisvalvontaan kuuluvien alkoholilain mukaisten sanktiopäätösten tekemisen.

Harmaan talouden torjuntaan kohdennetut henkilötyövuodet toimisivat tiiviissä keskinäisessä yhteistyössä sekä yhteistyössä muiden lupa- ja valvontatyötä tekevien alkoholihallinnon viranomaisten, että harmaan talouden torjuntaan tekevien muiden viranomaisten kanssa. Harmaan talouden torjuntaan kohdennettujen henkilötyövuosien kenttävalvonta toteutettaisiin pääsääntöisesti viranomaisyhteistyössä muiden harmaan talouden torjuntaa tekevien viranomaisten kanssa.

Alkoholilain mukaisten harmaan talouden edellytysten valvonnan keskittäminen vaativampien tapausten osalta tietyille henkilöille vähentäisi nykyisen lupaviranomaisen työtaakkaa ja harmaan talouden torjunnan keskittäminen edesauttaisi yhteiskunnallista päämäärää ilmiön torjumiseksi. Näin lupahallinto pystyisi nykyistä paremmin keskittymään myös sosiaali- ja terveyspoliittisin syin tapahtuvaan perustehtäväänsä ja alkoholihallinto pystyisi takaamaan entistä paremmin elinkeinonharjoittamiseen liittyvän kilpailuneutraliteetin.

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

Lisäresurssitarpeen ollessa viisi henkilötyövuotta, olisi tämän kustannus vuodessa noin 450 000 euroa. Tähän on huomioitu palkkaus-, toimitila- ja toimintakustannuksia (sisältäen kenttävalvonnasta aiheutuvia kustannuksia).

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

Alkoholihallinnon harmaan talouden torjuntaan kohdennetun viiden henkilötyövuoden resurssikustannukset ovat noin 80 000 € / htv + mahdolliset toimitilakustannukset.

Harmaan talouden laajuutta anniskeluelinkeinossa on selvitetty monessa Verohallinnon selvityksessä. Esimerkiksi Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön selvitys Suomen anniskeluluvanhaltijat 2016 (Selvitys 6/2017) osoittaa, että anniskeluelinkeinossa on huomattavia taloudellisia epäselvyyksiä. Selvityksen kaikista (6 446) luvanhaltijoista oli 21,2 % menettänyt oman pääoman (oman pääoman menettäminen on yleisin tekijä, jonka seurauksena elinkeinonharjoittaja ajautuu harmaaseen talouteen kuuluviin lainvastaisiin toimiin). Harmaa talous vääristää kilpailua ja aiheuttaa yhteiskunnalle huomattavan menetyksen verotuloissa. Harmaan talouden toimijoilla on myös muita suurempi riski rikkoa muita alkoholisäädöksiä ja laiminlyödä anniskelun valvonta. Mainitun selvityksen johtopäätös on vakuuttava, koska vastaavat taloudelliset epäselvyydet on todennettu myös Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry:n jäsenyritykset -selvityksessä (Selvitys 11/2017).

Alkoholihallinnon harmaan talouden torjunnan tilastoinneilla pystytään osoittamaan, että vuoden 2018 osalta harmaan talouden torjuntaan liittyvät jälkivalvonnan toimenpiteet ovat laskeneet edellisistä vuosista keskimäärin noin 35 % ja toimenpiteillä takaisinsaatujen eli maksettujen verovelkojen määrä on vähentynyt noin 25 % (laskennallisessa keskiarvossa on huomioitu neljä edellistä vuotta). Harmaaseen talouteen kohdistuneiden selvitystoimenpiteiden määrä on keskiarvollisesti ollut noin 110 kappaletta ja sen seurauksena maksettujen verovelkojen määrä on ollut noin miljoona euroa vuodessa.

Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön tekemät selvitykset ja alkoholihallinnon omat tilastot vahvistavat käsitystä siitä, että alkoholihallinnossa on tarvetta ja toimintamahdollisuuksia myös pääsääntöisesti harmaan talouden torjuntaa tekeville henkilötyövuosille. Keskittyminen yksinomaan harmaan talouden piirteisiin sisältävien tapausten selvittämiseen moninkertaistaisi vuotuisen takaisin maksettujen verovelkojen määrän.

13 Patentti- ja rekisterihallitus PRH

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Ei ole erikseen nimettyä resurssia, hoidetaan muiden tehtävien ohessa.

2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

PRH:lla ei ole varsinaisia harmaan talouden ja talousrikostorjunnan valvontatehtäviä, vaan tätä hoidetaan viraston lakimääräisten tehtävien (erityisesti tilintarkastus- ja säätiövalvonta) yhteydessä. PRH ei näe tarvetta lisätä näitä resursseja harmaan talouden ja talousrikostorjunnan näkökulmasta.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Hallitusohjelman mukaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään voidaan toteuttaa velvoitteiden hoitoa koskeva tietosisällön laajennus.

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

Verovelkarekisterin toteutus YTJ:hin maksoi n. 300 000 euroa. Suuntaa antava arvio YTJ:n tietosisällön laajentamisesta koskemaan muitakin velvoitteita on 1- 1,5 miljoonaa euroa, mutta kokonaisuus on riippuvainen siitä, miten koko YTJ tullaan uudistamaan.

14 Ruokavirasto

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Ruokavirastossa ei ole pysyviä tai määräaikaisia resursseja harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan. Tällä hetkellä valvonnassa ilmi tulevat tarpeet harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan hoidetaan valvonnassa työskentelevän vakituisen henkilökunnan resursseilla muiden tehtävien ohessa. Elintarvikeketjun rikosten torjunnan edellyttämä erityisosaaminen kehittyy tällä rakenteella hitaasti.

Ruokavirasto vastaa itse joidenkin valvontasektoreiden käytännön valvonnasta (esim. teurastamojen lihantarkastus, sivutuotevalvonta, rehuvalvonta, kasvintuotannon ja terveyden valvonta), mutta suurta osaa eri sektorilakien mukaisesta valvonnasta, esimerkiksi elintarvikevalvontaa, suoritetaan kunnallisissa valvontayksiköissä (noin 60 tällä hetkellä). Erityisesti paikallistason viranomaiset tarvitsevat runsaasti Ruokaviraston asiantuntemusta ja tukea rikosepäilytilanteiden selvittämisessä ja tutkintapyyntöjen sekä asiantuntijalausuntojen laadinnassa. Monet tapaukset ovat lisäksi monialaisia, mikä tarkoittaa usean eri lainsäädännön vastaista menettelyä (esimerkiksi eläinten hyvinvointilainsäädäntö, elintarvikelainsäädäntö, sivutuotelainsäädäntö, eläinten merkintä- ja rekisteröintilainsäädäntö, eläinten lääkitsemislainsäädäntö ja jätelainsäädäntö) ja niihin liittyy monesti useita toimijoita eri paikkakunnilla eri puolilla Suomea. Tällaisten tapausten selvittäminen on usein erittäin vaikeaa ja aikaa vievää.

Koska elintarvikeketjun rikollisuuteen ei ole perinteisesti kiinnitetty Suomessa huomiota, eikä millään Ruokaviraston sektorilla ole toistaiseksi tehty perinpohjaista selvitystä minkään rikosepäilytapauksen yhteydessä, on potentiaalisten rikostapausten määrä tällä sektorilla kaiken kaikkiaan melko suuri. Lisäresurssien avulla näitä monialaisia ongelmatapauksia olisi mahdollista selvittää perusteellisemmin ja eri tyyppisten talousrikosten ilmitulon rinnalla havaittaisiin samalla todennäköisesti eriasteista harmaan talouden toimintaa.

2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

Hyvin käynnistyneen viranomaisyhteistyön tehostaminen ja tiivistäminen edellyttäisi Ruokaviraston sektorille uusia resursseja, jotka olisi mahdollista täysimääräisesti kohdentaa talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntatehtäviin.

b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina?

Välttämättömien resurssien määrää on vaikea arvioida, mutta yhteensä 6-7 henkilövuotta tarvittaisiin, jotta Ruokaviraston sektorilla pystyttäisiin kunnolla käynnistämään harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntatyö. Ruokaketju pellolta pöytään on moninainen ja pitää sisällään hyvin erityyppistä elinkeinotoimintaa. Ruokavirastoon on keskitetty koko tämän pellolta pöytään elintarvikeketjun toiminnan ja toimijoiden valvonta – myös maataloustukien myöntäminen ja valvonta kuuluvat tämän eurooppalaisittain ainutlaatuisen kokoisen viraston toimialaan.

Suomen elintarvike- ja muiden maataloustuotteiden vientiin on viime vuosina panostettu runsaasti ja panostetaan edelleen. Vientiponnisteluja tukemaan Suomeen pitäisi saada uskottava viranomaisrakenne ja -panostus elintarvikeketjun rikosten torjuntaan. Uskottavan viranomaisrakenteen luoma pelotevaikutus myös ennaltaehkäisisi petoksellista toimintaa Ruokaviraston toimialalla.

Koska elintarvikeketjun rikokset ovat tähän saakka olleet muita Ruokaviraston sektoreiden rikoksia enemmän esillä julkisuudessa ja erilaisissa tilaisuuksissa, on tähän vastaukseen otettu käytännön esimerkkejä erityisesti vähemmän esillä olleilta sektoreilta.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Ruokaviraston toimiala on laaja, se kattaa koko ruokaketjun valvonnan pellolta pöytään saakka, erilaisten maataloustukien valvonnan sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kannalta merkittävänä sektorina lemmikkieläinten tuontivalvonnan. Ruokavirasto joutuu vuoden 2019 alussa tapahtuneen yhdistymisen vuoksi sopeuttamaan toimintaansa lähivuosina, minkä vuoksi näköpiirissä ei ole mahdollisuuksia toteuttaa resurssitarpeita organisaation sisäisillä resurssijärjestelyillä.

Kiireisimpinä resurssitarpeina Ruokavirastossa pidetään ns. petos- ja jäljitettävyysasiantuntijoita, joiden päätehtävänä olisi selvittää ympäri maata olevia haastavia rikosepäilytapauksia yhdessä poliisin kanssa tai tietyissä tilanteissa ilman poliisia. Jotkut kunnalliset elintarvikevalvontaviranomaiset pystyvät itsenäisesti tekemään tällaista selvitystyötä ja viranomaisyhteistyötä poliisin ja muiden viranomaisten kanssa, mutta suurin osa kunnista tarvitsisi käytännön tukea rikosepäilytilanteissa. Passiivisten kuntien alueilla työtä olisi luonnollisesti enemmän kuin aktiivisten kuntien alueilla. Tietojen yhdistäminen ja liittymäpintojen hakeminen olisi tärkeä osa näiden henkilöiden toimenkuvaa. Monet tapaukset ovat todella haastavia selvittää ja ilman erityisosaamista ja ajallista panostamista tapausten selvittämisessä on mahdotonta päästä eteenpäin.

Elintarvikepuolen esimerkkinä mainittakoon toimialan itsensäkin tunnistama pimeän tai muulla tavoin epämääräisen lihan myyminen bisnes to bisnes -tyyppisesti sekä suoraan kuluttajille. Ilman systemaattista ja syvällistä paneutumista tähän ilmiöön sitä ei saada kitkettyä tai suitsittua, mikä suurella todennäköisyydellä johtaa useiden oikein toimivien liha-alan yritysten toiminnan hiipumiseen. Ravintola-ala on tunnetusti helppo toimiala monentyyppiselle harmaan talouden ja talousrikollisuuden muodolle ja ulkomaisten marjojen tms. tuoretuotteiden alkuperämaan muuttaminen suomalaiseksi on oma talousrikoksia ja harmaata taloutta sisältävä ilmiönsä sekin.

Haastavista tapauksista toisena esimerkkinä mainittakoon ryhmä sivutuote- ja jätealan toimijoita, joista osa on jo esitutkinnassa. Jos toimijat ovat sekä jätepuolen että Ruokaviraston valvontaan kuuluvia sivutuotealan toimijoita, edellyttää tämän kokonaisuuden kokonaisvaltainen hahmottaminen uudentyyppistä osaamista ja orientoitumista. Valvonta jakautuu kahdelle eri viranomaiselle ja kun toimijoilla on useampia eri yrityksiä, joiden nimissä toimintaa pyöritetään, tulee kokonaisuudesta niin haasteellinen, ettei Ruokavirastossa ole nykyisellään käytännön mahdollisuuksia paneutua tähän toimijaryhmään riittävällä tarkkuudella.

Vastaavantyyppisenä käytännön esimerkkinä mainittakoon lammasrekisteritietojen perusteella havaittu laajamittainen lampaiden teurastus omaan käyttöön. Omaan

käyttöön saa teurastaa lampaita, jolloin niille ei tarvitse tehdä tarkastuseläinlääkärin (viranomainen) suorittamaa maksullista lihantarkastusta. Lammasrekisterin kuukausiraporttien perusteella on huomattu, että osalla lammastiloja on kuukausittain toistuvia useiden eläinten (esim. yli 5 lammasta joka kuukausi) kotiteurastuksia tai toisaalta monen kymmenen eläimen (esim. 40 lammasta) kotiteurastuksia kerralla. Osalla tiloista taas ilmoitetaan kadonneiksi suuria eläinmääriä vuodessa. Koska luvut eivät vaikuta uskottavilta, on lukujen taustalla todennäköisesti muita syitä. Mahdollisia syitä ovat mm.

- väärän koodin käyttö (oikeasti eläimet ovatkin menneet teurastamoon),
- tilalla on eläinsuojeluongelma ja itsestään kuolleet eläimet merkitään kotiteurastetuiksi tai kadonneiksi,
- tilan eläimiä lopetetaan X syystä (?) ja raatojen lähettäminen raatokeräilyyn kierretään kotiteurastuksen kautta (raatojen hävittäminen maksaa ja suurimmassa osassa maata myös kotiteurastetuista eläimistä jäävät jätteet eli sivutuotteet olisi toimitettava maksulliseen raatokeräilyyn)
- tilalta myydään eläviä lampaita esim. halal-teurastettavaksi,
- tilalta myydään lihaa ilman (maksullista) lihantarkastusta,
- tilalla ei ole koskaan oikeasti edes ollut ko. eläimiä vaan ne on merkitty rekisteriin vain tukien takia tai
- tilan tarkoitus ei ole edes tuottaa lampaanlihaa vaan eläimiä pidetään pelkästään tukien takia

Siemenkaupassa rikollisuus on niin ikään suurelta osin piilorikollisuutta. Harmaa siemenkauppa vie pohjaa pois varsinaisilta laillisesti toimivilta siemenliikkeiltä ja myös kotimaisilta kasvinjalostajilta, mikä vaikuttaa viime kädessä Suomen ruokaturvaan. Parhaillaan on talousrikostutkinnassa tapaus, jossa toimija on vaarantanut noin 90 luomuviljelijän toimintaa. Kyse on useiden kymmenien tuhansien eurojen arvoisesta petoksesta ja väärennyksistä. Siemenkaupassa harmaan talouden arvioidaan olevan tällä hetkellä varsin yleistä Suomessa. Kuten Ruokaviraston toimialan muillakin sektoreilla, myös siemenkaupassa petokset ja väärennykset ovat kansainvälisesti iso ongelma.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sektorilla esimerkiksi lemmikkikauppaan liittyvän harmaan talouden merkitys on valtava. Lemmikkikauppaan liittyvää harmaata taloutta ja talousrikollisuutta kuvastaa hiljattain annettu Helsingin käräjäoikeuden 10.5.2019 antama tuomio lemmikkien salakuljetuksesta (R 18/2256), jossa yksi päätekijöistä tuomittiin menettämään rikoksella saatua taloudellista hyötyä valtiolle yhteensä 94.000 euroa. Lisäksi päätekijä tuomittiin yhden vuoden ehdottomaan vankeusrangaistukseen ja 10 vuoden eläintenpitokieltoon. Tällä hetkellä valvontaviranomaisten resurssit riittävät vain yksittäisten ilmi tulleiden tapausten pintapuoliseen selvittämiseen. Ilmi tulleet ja kiinni jääneet tapaukset ovat vain jäävuoren huippu laittomien lemmikkeihin liittyvässä kaupassa.

Näiden muutaman esimerkin lisäksi Ruokavirastolla on useita muita sektoreita, joilla on vastaavanlaisia, laajempia resursseja ja syvällisempää osaamista edellyttäviä asiakokonaisuuksia.

Olemme arvioineet, että edellä kuvatun kaltaisia **valtakunnallisesti liikkumaan pystyviä asiantuntijoita** tulisi olla kolme ja yhdellä heistä olisi hyvä olla myös ympäristölainsäädännön osaamista. Ympäristölainsäädännön osaamisesta olisi hyötyä edellä todetun lisäksi myös rikoshyödyn laskemista edellyttävissä tilanteissa. **Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin osaston** lainsäädäntösektorille arvioidaan tarvittavan lisäksi 0,5 henkilötyövuoden resurssi ja **siemenkaupan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan** tarve olisi myös 0,5 henkilötyövuotta. Näiden asiantuntijoiden lisäksi tarvittaisiin samanaikaisesti myös Ruokaviraston **juristiresurssien** lisäystä. Jo

tällä hetkellä kaikkiin kuntavalvojien avunpyyntöihin ei pystytä riittävällä tavalla vastaamaan ja jos Ruokavirastosta kirjoitettavien tutkintapyyntöjen ja/tai asiantuntijalausuntojen määrät nykyisestä kasvaisivat, edellyttäisi se juristiresurssien kasvattamista ainakin yhdellä htv:llä.

Ruokaviraston toimialalla **verkkokauppa** ja muut uudenlaiset kaupankäynnin muodot yleistyvät kovaa vauhtia ja paine valvontakeinojen parantamiseksi ja tehostamiseksi verkossa tapahtuvan kaupan valvonnan kehittämiseksi kasvaa jatkuvasti. Ns. tavanomainen viranomaisvalvonta verkkokaupankäynnin osalta ei kuulu tämän kyselyn aihepiiriin, mutta verkossa tapahtuvan rikollisuuden torjuntaan ja erityisesti tämän toiminnan käynnistämiseen ja käytäntöjen luomiseen tarvittaisiin erillinen htv-resurssi. Tietoteknistä osaamista tarvittaisiin myös aiemmin lueteltujen sektoreiden rikosepäilyjen selvittämisessä esimerkiksi **erilaisten rekisterien tietojen yhdistämisessä**. Voidaankin arvioida, että koko Ruokaviraston toimialalla harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntatyöhön tarvittaisiin todennäköisesti kokonainen henkilötyövuosi tähän asiakokonaisuuteen.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta Ruokaviraston sektorilla edellyttäisi it-asiantuntijan ohella myös **ekonomitaustaista osaajaa**, jotta rikoshyötylaskelmien tekemisessä pystyttäisiin asiantuntijavirastosta tarjoamaan nykyistä paremmin apua.

Ruokavirastossa on myös ollut kiinnostusta **talousrikospoliisitaustaisen henkilön** rekrytoimiseen määräaikaisesti, jotta yhdellä talousrikospoliisilla olisi kokonaiskuva maamme tilanteesta ja mahdollisuus verrata Ruokaviraston sektorin tilannetta muiden lainsäädäntösektoreiden tilanteeseen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan näkökulmasta. Tällä hetkellä kuitenkin priorisoimme edellä luetellut htv-resurssitarpeet, jotta tapauksia saataisiin nykyistä tehokkaammin ja enemmän esitutkintaan.

Rajat ylittävä kauppa on kaikilla Ruokaviraston sektoreilla merkittävässä asemassa, mikä osaltaan vaikeuttaa rikosepäilytapausten selvittämistä. Viranomaisyhteistyötä on koko Ruokaviraston sektorilla aloitettu viime vuosina ja sen myötä on vahvistunut ajatus, että viranomaisyhteistyötä on tehostettava ja tiivistettävä kaikilla sektoreilla vahvasti tulevina vuosina.

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

Arvio Ruokaviraston kokonaistarpeesta 6-7 henkilötyövuotta.

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

Edellä luetellut Ruokaviraston resurssitarpeet olisivat kaikki luonteeltaan toimintaa kehittäviä htv-tarpeita.

15 Traficom

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Tällä hetkellä ei ole määräaikaisia resursseja, joiden tehtävänkuviin kuuluisi erityisesti harmaan talouden torjunta.

b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu?

Liikenneluvan haltijoiden valvontatehtäviin tullaan rekrytoimaan kuluvan syksyn aikana todennäköisesti 2-3 henkilöä. Näillä näkymin määräaikaisuudet kestävät ainakin kesään 2020 saakka. Tehtävät tulevat sisältämään pääsääntöisesti luvanvaraisen liikenteen kenttävalvontaa (taksi- ja tavaraliikenne) sekä ilmiöselvitysten pohjalta kohdennettua luvanhaltijoiden velvoitteidenhoitoselvitysten analysointia. Tehtäviin kuuluu myös erilaisia avustavia tehtäviä esim. valvontapäätösten valmisteluun ja tiedoksiantoon liittyen.

2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

Ilman em. resursseja lupavalvonta ei pysy nykyisellä tasolla. Tällä hetkellä noin 23 000 luvanhaltijan valvontaa suorittaa yhteensä valvonta- ja tuki -tiimissä 6 henkilöä, joilla kaikilla on myös muita (tuki)tehtäviä hoidettavanaan. Viimeisimmät Verohallinnolta saadut asiakasluokittelut näyttävät siltä, että valvontaan on panostettava ja nopeasti.

b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina?

HT-vuosina 3. Euromääräisesti tarkasteltuna puhutaan noin 100 000 – 150 000 eurosta.

c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne?

Jos suunniteltuja määräaikaisia resursseja ei saada, valvontaa on kavennettava koskemaan pienempää luvanhaltijajoukkoa. Puuttumiskynnys nousee yksittäisen yrityksen kohdalla ja toimenpiteisiin ryhdytään vain törkeimpien laiminlyöntien kohdalla.

d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi? Perustelkaa tärkeysjärjestyksessä.

Kyllä. Määräaikaisten resurssien hallinnoinnissa on aina omat aikaa vievät järjestelykuvionsa, suositeltavaa olisi, että henkilöt olisivat kunnolla perehdytettyinä tehtäviinsä ja vakituisessa virkasuhteessa. Jotta valvonta olisi tasalaatuista, kattavaa ja että sillä

olisi jatkuvuutta, pysyvä resurssi olisi ensisijaista. Myös työntekijän oma motivointi on huomattavasti helpompaa, jos tähän päästään.

Tavaraliikenne on ylivoimaisesti suurin yksittäinen resurssien kohdentamisen paikka, taksiliikenne ottaa toki kiinni isoilla loikkauksilla.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Taksiliikenteen moninaiset harjoittamisen muodot ovat olleet paljon tapetilla viime aikoina. Markkinoilla on nyt hyvin eritasoisia ja –taustaisia yrityksiä (kevytyrittäjyys, jakamistalous, franchise-toiminta yms.). Näissä näyttää riittävän kontrolloimista.

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

Sisältyvät edellä mainittuihin.

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

Kehittämistoimet hoidetaan osana virkatyötä tai ns. oman toimen ohella. Erillistä kehittämishankerahoitusta ei ole suunnitelmissa.

16 Tapaturmavakuutuskeskus TVK

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Ei ole. Valvontatoiminnostamme on siirtymässä yksi valvontakäsittelijä eläkkeelle v. 2020, ja olemme aikeissa rekrytoida hänen tilallaan jatkavan käsittelijän lisäresurssiksi jo vuoden 2019 aikana ennen nykyisen käsittelijän eläköitymistä. Mahdollisesti sovimme tuolloin alustavasti määräaikaisuudesta, mutta tarkoituksena on siis vakinaistaa tehtävä eläköitymisen yhteydessä. Kyse on siis hetkellisestä lisäresurssista.

2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

Meillä ei ole tarvetta määräaikaisille resursseille, mutta meidän pitää varmistaa em. eläköitymisen myötä poistuvan resurssin korvaava resurssi hyvissä ajoin.

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

Hallituksemme vahvistamalla valvonnan tavoitevolyymillä emme tarvitse lisäresursseja, mutta nykyisiin resursseihimme liittyy henkilöriskin vaara esim. yllättävissä poissaoloissa. Osa-aikaisen valvontakäsittelijän käyttö olisi perusteltua tämän riskin hallitsemiseksi.

Tavoitteenamme on lisätä valvontatoimintamme tehokkuutta ensisijaisesti tiivistämällä yhteistyötä muiden harmaan talouden torjuntaa harjoittajien tahojen kanssa. Lähinnä kyseeseen tulee ennaltaehkäisevän valvonnan lisääminen edistämällä viestintäyhteistyötä muiden sosiaalivakuuttamisen toimialalla toimivien organisaatioiden (ETK, TVR) kanssa. Varsinaisen jälkikäteisvalvonnan tehokkuutta voidaan lisätä edelleen tiivistämällä yhteistyötä Verohallinnon kanssa ja hyödyntämällä tehokkaammin kansallisia rekistereitä.

17 Eläketurvakeskus ETK

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Ei

2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina?

ETK:n valvonnan ht-vuosien määrä on nyt noin 27. Resurssit määräytyvät palvelutarpeen perusteella. Automaatiota lisäämällä henkilömäärä on vähentynyt, mutta vaikuttavuutta lisätty. Toisaalta on tehty, ja voidaan jatkossakin tehdä kompensoivaa rekrytointia, mikäli tarvetta ilmenee.

18 Työllisyysrahasto

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

Ei ole.

2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

Työttömyysvakuutusmaksuvalvonnan (jälj. vakuutusmaksuvalvonta) voimavarat jakautuvat Työllisyysrahastossa vakuutusmaksuvalvonnan käsittelytyöhön sekä vakuutusmaksuvalvonnan asiantuntijatukeen. Vuoden 2020 alusta vakuutusmaksuvalvonnan käsittelytyöhön Työllisyysrahasto arvioi tarvittavan kolme henkilötyövuotta.

Asiantuntijatukeen tarvittavien henkilötyövuosien määrän arvioidaan olevan yksi henkilötyövuosi. Asiantuntijatuella tarkoitetaan muun muassa työttömyysvakuutusmaksuvalvonnan toiminnan lainmukaisuudesta vastaamista sekä vakuutuskäsittelyn substanssitukea. Lisäksi asiantuntijatuen voimavaroja kohdistetaan viranomaisyhteistyöhön harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa.

Työllisyysrahasto katsoo, että voimavaratarve on toistaiseksi vakituinen.

Vakuutusmaksuvalvonnassa hyödynnetään jo vuonna 2019 osittain kansallisesta tulorekisteristä saatuja tietoja, jonka johdosta valvonta on muuttunut ajantasaisemmaksi. Sen lisäksi vakuutusmaksuvalvontaa tehdään edelleen Verohallinnolta ja muilta toimijoilta saatujen vertailutietojen perusteella takautuville vakuutusvuosille. Työllisyysrahasto arvioi, että molemmat vakuutusmaksujen valvontamallit ovat käytössä myös vuonna 2020. Kuitenkin vertailutietoon perustuvan, takautuville vuosille tehtävän vakuutusmaksuvalvonnan, määrät tulevat laskemaan vuodesta 2020 eteenpäin ja valvonta keskittyy tulorekisteritietojen hyödyntämiseen. Huomioitavaa on, että tulorekisteristä saatavien tietojen käyttökokemusta ei vielä ole riittävästi tarkan voimavaratarpeen määrittämiseksi. Myös järjestelmäkehitys, digitalisaatio ja robotiikka tulevat vaikuttamaan tulevaisuudessa työttömyysvakuutusmaksujen valvontaan ja sitä kautta voimavaratarpeisiin.

b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina?

Työllisyysrahasto arvioi, että tarve vakuutusmaksuvalvonnan käsittelyssä voimavaratarve on kolme henkilötyövuotta ja asiantuntijatuessa yksi henkilötyövuosi. Yhteensä palkkakustannukset ovat vuodessa noin 210.000 euroa.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

Työllisyysrahasto katsoo, että erillisiä voimavaratarpeita harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan ei ole. Työllisyysrahasto kuitenkin arvioi, että nykyisiä voimavaroja tullaan tulorekisteritietojen hyödyntämisen kasvaessa kohdistamaan aikaisempaa enemmän näiden tietojen analysointiin ja kohdennetun tiedon tuottamiseen ajantasaista vakuutusmaksuvalvontaa varten.

Sen lisäksi viranomaisyhteistyön ja erityisesti ajantasaisten viranomaistietojen vaihtamisen merkitys tulee korostumaan jatkossa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa. Näin ollen viranomaisten tai muiden yhteistyötahojen voimavaramuutokset harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa voivat myös vaikuttaa Työllisyysrahaston vakuutusmaksuvalvontaan.

19 Liitteet

Liite 1

Kysely harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeista vuoden 2020 alusta

Talousrikostorjunnan johtoryhmässä on 17.5.2019 päätetty selvittää harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita vuodesta 2020 eteenpäin.

Lähtötilannetta selvitetään oheisen kyselyn avulla. Kyselyn toteuttaa Harmaan talouden selvitysyksikkö talousrikostorjunnan johtoryhmän toimeksiannosta.

Kyselyssä tiedustellaan välttämättömiä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita vuoden 2019 jälkeiselle ajalle nykyisen valvontatason säilyttämiseksi. Onko viranomaisilla määräaikaisia resursseja käytössä ja mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa. Samalla selvitetään muita tiedossa olevia viranomaisten harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita, joita ei ole mahdollista toteuttaa viranomaisen sisäisin resurssijärjestelyin. Kyselyyn saaduista vastauksista laaditaan ”Selvitys välttämättömistä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeista vuodesta 2020 alkaen” perusteluineen.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssit

1. a. Onko hallinnossanne tällä hetkellä määräaikaisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resursseja?

b. Miten paljon ja milloin ne päättyvät? Mihin toimintaan resurssit on suunnattu?

2. a. Mitkä määräaikaiset resurssit ovat välttämättömiä nykyisen valvontatason säilyttämiseksi vuoden 2020 alusta?

b. Mikä on välttämättömien resurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina?

c. Mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen tarkoittaa organisaatiossanne?

Perustelkaa vastauksenne.

d. Olisiko tarvetta muuttaa määräaikaiset resurssit pysyviksi resursseiksi? Perustelkaa tärkeysjärjestyksessä.

3. a. Mitä uusia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssitarpeita organisaatiollanne on, joita ei ole mahdollista toteuttaa organisaationne sisäisillä resurssijärjestelyillä?

b. Mikä on näiden lisäresurssien määrä euromääräisenä ja ht-vuosina laskettuna?

c. Millaisiin kehittämishankkeisiin katsotte tarvitsevanne lisärahoitusta euro/htv, ja millä perusteilla?

Perustelkaa vastauksenne.

Kyselyn aikataulu

Vastaukset pyydetään 18.6.2019 mennessä. Vastaukset pyydetään Word/ Open Office -muodossa jatkokäsittelyn helpottamiseksi

Vastaukset voi toimittaa Harmaan talouden Selvitysyksikköön,
email: htsy@vero.fi sekä erja.virta@vero.fi

Lisätietoja: janne.marttinen@vero.fi

Janne Marttinen, johtaja
Verohallinto/Harmaan talouden selvitysyksikkö
PL 325, 00052 VERO
Puhelin 029 512 6066

Kysely lähetetään seuraaville organisaatioille: Sisäministeriö, Poliisihallitus, Keskusrikospoliisi, Tulli, Valtakunnansyyttäjävirasto, Konkurssiasiamiehen toimisto, Ympäristöministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Oikeusministeriö, Valtakunnanvoudinvirasto, Sosiaali- ja terveysministeriö, Valtiovarainministeriö, Verohallinto, Patentti- ja rekisterihallitus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Ruokavirasto, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Valvira.

Saatuja vastauksia käsitellään talousrikostorjunnan johtoryhmässä, ja niistä tehdään kirjallinen kooste.

Helsingissä 23.5.2019

Janne Marttinen
johtaja

Erja Virta
ylitarkastaja

Liite 2

Otteita pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelmasta

Otteita pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelmasta (s. 19, 21-23, 25, 76-78, 87, 113, 135, 202 sekä hallitusohjelman liitteet 4 ja 5.) teemoista "harmaa talous", "talousrikollisuus" ja "rahanpesu".

https://valtioneuvosto.fi/rinteen-hallitus/hallitusohjelma/verotus-muuttuvassa-maailmassa

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161662/Osallistava_ja_osaava_Suomi_2019_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

s. 19
Suomen tulee edistää sellaisia kansallisia ja kansainvälisiä ratkaisuja, jotka turvaavat ja vahvistavat Suomen veropohjaa globaalisti kestävällä tavalla. Liikkuvien pääomien veropohja vuotaa. Pidemmän aikavälin tavoitteena konserneja tulisi periaatteessa voida verottaa yhtenä kokonaisuutena. Ensi vaiheessa on puututtava aggressiiviseen verosuunnitteluun tiivistämällä veropohjaa ja estämällä kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvää veronkiertoa. Harmaata taloutta on torjuttava kansainvälisesti ja kansallisesti.

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta

Varmistetaan riittävät viranomaisresurssit, parannetaan tiedonvaihtoa ja tehostetaan valvontaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi.

s. 21-23

Tavoite 2: Veropohjan tiivistäminen

Veropohjan tiivistäminen on erityisen tärkeää globaalissa taloudessa, jossa rahavirrat ylittävät kansalliset rajat. Tiivis veropohja mahdollistaa myös matalat verokannat ja tasapuolisen verotuksen, jotka edistävät yritystoimintaa, työllisyyttä, kasvua ja hyvinvointia.

Keinot

Osinkojen lähdevero

Hallitus selvittää, onko veropohjan tiivistämiseksi mahdollisuus ottaa käyttöön ulkomaisten rahastojen (ja muiden osinkoveroista vapautettujen yhteisöjen) saamille osingoille 5 prosentin lähdevero vuoteen 2022 mennessä.

Kansainvälisen vertailun lisäksi selvitetään lähdeveron vaikutus eri toimijoihin Suomessa, erityisesti yleishyödyllisiin yhteisöihin. Mahdollisen osinkoveron johdosta tieteen, taiteen, kulttuurin ja liikunnan rahoituksen kokonaistaso ei laske. Samalla kartoitetaan verosopimukset, joita uudelleen neuvoteltaessa pyritään varmistamaan, etteivät ne rajoita lähdeveron soveltamista.

Muut veropohjaa tiivistävät toimet

Hallitus jatkaa edellisten hallitusten linjaa, jossa oman asunnon asuntolainan korkojen vero vähennyksistä luovutaan asteittain. Jäljelle jäänyt verovähennys poistuu kokonaan hallituskauden aikana.

Selvitetään mahdollisuutta uudistaa asuntosijoittamisen verotusta siten, että rajoitetaan oikeutta vähentää yhtiölainan lyhennyksen osuus vuokratuotosta. Osaltaan veroedun vuoksi monissa uusissa asunto-osakeyhtiöissä velka-aste on noussut jopa yli 80 prosenttiin.

Selvitetään vuoteen 2022 mennessä mahdollisuudet periä ulkomaisten rahastojen ja muiden verovapaiden yhteisöjen kiinteistösijoituksista saamista voitoista kohtuullista veroa.

Kotitalousvähennyksen osuutta työkorvauksissa lasketaan 40 prosenttiin ja palkoissa 15 prosenttiin. Lisäksi kotitalousvähennyksen enimmäismäärää alennetaan 2 250 euroon. Muutos lisää verotuottoja vuositasolla noin 95 miljoonaa euroa.

Selvitetään edellytykset ottaa kotitalousvähennyksen rinnalle käyttöön tukijärjestelmä, jossa kotitalousvähennyksen kaltaisesta edusta voisivat hyötyä myös pienituloisimmat.

Harmaan talouden ja aggressiivisen verosuunnittelun torjunta sekä taloushallinnon digitalisaatio

Harmaa talous ja veronkierto aiheuttavat suomalaiselle yhteiskunnalle merkittävät veromenetykset vuosittain. Ensinnäkin tämä heikentää laillisesti ja eettisesti reilusti toimivien yritysten ja niiden työntekijöiden asemaa asettamalla ne epäreiluun kilpailutilanteeseen. Toisekseen verovajeen vuoksi yhteiskunnan menoja on rahoitettava keräämällä veroja ja maksuja enemmän toisaalta.

Verovajeen pienentämiseksi hallitus laajentaa ja vauhdittaa harmaan talouden vastaisia toimia kattavalla ohjelmalla, jonka toteuttamiseen varataan vaalikauden aikana yhteensä 20 miljoonan euron lisärahoitus. Lisäksi poliisin harmaan talouden torjunnan erillismääräraha vakinaistetaan ja jatketaan ulosottolaitoksen sekä konkurssiasiamiehen toimiston 1,3 miljoonan euron lisärahoitusta talousrikollisuuden torjuntaan. Samalla edistetään merkittävästi hallinnon ja koko yhteiskunnan digitalisaatiota sekä reaaliaikaista taloutta. Lisäksi helpotetaan pitkäjänteisesti yritysten ja kansalaisten hallinnollisia velvoitteita. Suomi osallistuu aktiivisesti myös harmaan talouden torjunnan kansainväliseen yhteistyöhön.

Yritysten taloushallinnossa siirrytään kohti täydellistä automatisointia ottamalla käyttöön rakenteisessa muodossa oleva sähköinen kuitti ja lasku. Verottajalle mahdollistetaan tarvittavat lainsäädännölliset ja teknologiset keinot, joilla se voi mahdollisimman automaattisesti kerätä digitaalisen alustatalouden toimijoiden tiedot verotuksen käyttöön. Selvitetään arvonlisäveroilmoitusten tietosisällön laajentamista. Verohallinnon tarvitsemiin hallinnon digitalisointia koskeviin ja läpinäkyvyyttä edistäviin kehityshankkeisiin varataan vaalikauden aikana yhteensä noin 30 miljoonan euron rahoitus.

Telakoilla otetaan käyttöön rakennusalalla hyvin toiminut ja harmaata taloutta ennaltaehkäissyt veronumero. Veronumeron käyttöönoton tarvetta ja edellytyksiä kartoitetaan myös muille riskialoille, kuten matkailu- ja ravintola-alalle. Yritystietojärjestelmää (YTJ) voidaan laajentaa sisältämään nykyistä kattavammin tietoja yritysten keskeisten

velvoitteiden hoitamisesta. Hallituksen harmaan talouden vastaisia toimia on listattu tarkemmin hallitusohjelman liitteessä 4.

Suomi jatkaa kansallisia toimia kansainvälisen veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseksi erillisellä toimenpideohjelmalla, jolla laajennetaan Suomen veropohjaa ja lisätään läpinäkyvyyttä. Ohjelman toimenpiteitä on esitetty liitteessä 5. Hallitus seuraa kansainvälisten ja kansallisten veronkiertoa estävien toimien vaikuttavuutta.

s. 25

Poistetaan arvonlisäveron verovapaus alle 22 euron arvoisilta EU:n ulkopuolelta tuoduilta tuotteilta viimeistään vuoden 2021 alusta. Tämä lisää arvonlisäveron verotuottoa arviolta noin 40 miljoonaa euroa. Kuljetuspäästöjen vähentämisen lisäksi uudistus vähentää harmaata taloutta sekä parantaa kotimaisen kaupan kilpailukykyä.

s. 76-78

Turvallisuusviranomaisten toimintakyky

Rikollisuutta ja rikosten uusimista ehkäistään monipuolisin keinoin. Poliisin, syyttäjän, tuomioistuinten tai ulosoton kohtaamat henkilöt ohjataan myös muiden tarvitsemiensa palveluiden piiriin, kuten ulosotosta talous- ja velkaneuvontaan, poliisilta päihdehuoltoon tai väkivallan katkaisuohjelmaan, vankilasta ja yhdyskuntaseuraamuksista sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä rikollisuutta ehkäiseviin kuntoutusohjelmiin. Oikeusministeriölle osoitetaan rahoitus kolmivuotiseen hankkeeseen rikosten ennaltaehkäisyn tehostamiseksi.

Hallitus kiinnittää erityistä huomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan vähentämiseen. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien uhrien auttamiseksi matalan kynnyksen ilmoitusmahdollisuuksia parannetaan ja vahvistetaan viranomaiskäytäntöjä. Seksuaalista hyväksikäyttöä ja väkivaltaa kokeneiden lasten auttamiseksi edistetään Lastenasiantalo-mallin laajentamista. Ihmiskaupan uhrin asemaa parannetaan itse ihmiskaupparikosprosessin etenemisestä riippumatta.

Rikosvastuun toteutumiseksi ja rikosten käsittelyaikojen nopeuttamiseksi lisätään poliisin, syyttäjien ja tuomioistuinten voimavaroja siten, että koko oikeudellisen prosessin käsittelyajat lyhenevät (esitutkinta, syyttäminen ja tuomioistuinkäsittely lainvoimaiseen tuomioon).

Radikalisaatiota ehkäistään viranomaisten ja järjestöjen yhteistyöllä sekä tukemalla järjestöjen toimintaa. Järjestöjen tarpeellinen rahoitus ja ohjaus varmistetaan, jotta toiminta olisi pitkäjänteistä ja valtakunnallista. Tietoa palveluista levitetään eri viranomaisille, jotta apua tarvitsevat osataan ohjata sopivan avun piiriin.

Poliisien määrä nostetaan 7 500 henkilötyövuoteen vuoteen 2022 mennessä. Tätä tuetaan poliisien koulutusmäärää lisäämällä. Vahvistuvat voimavarat kohdennetaan poliisin operatiiviseen toimintaan. Erilaisista etnisistä taustoista tulevien hakeutumista poliisikoulutukseen pyritään edistämään. Poliisin kielitaitoon kiinnitetään huomiota.

Hallitus lisää viranomaisten läsnäoloa ja näkyvyyttä etenkin alueilla, joissa on heikoin palvelutaso. Poliisille määritellään enimmäisvasteajat koko Suomeen.

Lähiöpoliisitoimintaa, raskaan liikenteen valvontaa sekä ennalta ehkäisevän työn resursseja vahvistetaan. Harmaan talouden torjuntaohjelmaa jatketaan ja talousrikostutkinnan suorituskyvyn varmistamiseksi sisäministeriölle osoitettu määräaikainen erillisrahoitus muutetaan pysyväksi rahoitukseksi 2021 lukien. Verkossa tapahtuvan rikollisuuden tutkintaa ja torjuntaa vahvistetaan. Perustetaan ryhmä ihmiskaupparikosten paljastamiseen ja tutkimiseen.

Turvataan Rajavartiolaitoksen suorituskyky muuttuvassa toimintaympäristössä. Rajavartiolaitoksen tekniset valvontajärjestelmät ja kaksi lentokonetta uusitaan vuoteen 2022 mennessä.

Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen PTR-yhteistyötä jatketaan. Turvallisuusviranomaisten hallinnollista yhteistyötä kehitetään ja syvennetään.

Hallitus jatkaa toimenpiteitä, joilla turvataan turvallisuusviranomaisille terveelliset, turvalliset ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset toimitilat.

Ehkäistään ja torjutaan paperittomuutta laaja-alaisella viranomaisyhteistyöllä.

Päivitetään laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastainen toimintaohjelma.

Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan suorituskyky ja voimavarat varmistetaan ottaen huomioon kansalliset ja alueelliset palvelutarpeet. Vahvistetaan pelastustoimen ja siviilivalmiuden tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Pelastusviranomaisten johto- ja tilannekeskuskokonaisuus yhtenäistetään sekä huolehditaan sen kytkeytymisestä muiden viranomaisten johto- ja tilannekeskuksiin.

Sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä pelastuslaitosten kumppanina vahvistetaan tunnistaen myös niiden nykyiset ja tulevaisuuden haasteet sekä erityispiirteet. Uudistetaan pelastuslaki kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta. Hallitus huolehtii koko maan kattavasta paloasemaverkostosta.

Viranomaisten ja muiden turvallisuustoimijoiden kriittinen viestintä ja yhteistyö turvataan koko maassa. Tulevaisuuden laajakaistaisen viranomaisverkon (Virve) toimintaedellytykset varmistetaan huomioiden haavoittuvuudet ja riskitekijät.

Hallitus uudistaa kansallisen kyberturvallisuusstrategian ja käynnistää strategian toimeenpanon. Kyberturvallisuuden strategista johtamista kehitetään. Kyberturvallisuuden rahoitusta sekä Kyberturvallisuuskeskuksen kykyä tukea eri toimialojen yritysten, hallinnon sekä kansalaisten kyberturvallisuutta vahvistetaan. Kansalaisten kyberosaamista kasvatetaan.

Yhteiskunnan haavoittuvuutta vähennetään vahvistamalla kriittisen infrastruktuurin toimintakykyä myös kriisitilanteissa. Suomessa sijaitsevan Euroopan hybridiosaamiskeskuksen toimintaa tuetaan.
Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi varmistetaan riittävät viranomaisresurssit, parannetaan tiedonvaihtoa ja tehostetaan valvontaa.

Elinkeinoelämän kykyä selvitä lisääntyvän tietotekniikan hyödyntämisen tuomista riskeistä vahvistetaan. Rahoitusalalla varautumista koskevaa lainsäädäntöä täsmennetään siten, että yhteiskunnan kannalta elintärkeiden rahoitusmarkkinapalveluiden jatkuvuus turvataan kansallisin varajärjestelyin myös vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

EU-maiden sisäisen turvallisuuden toimijoiden ja kriisinhallintaoperaatioiden yhteistyötä tuetaan muun muassa hallitsemattoman muuttoliikkeen, terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi.

s. 87

Tehostetaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa jatkamalla ulosottolaitoksen ja konkurssiasiamiehen toimiston lisärahoitusta.

s. 113

Taksiliikenteen osalta tehdään tarvittavat korjaukset ottaen huomioon toiminnan turvallisuus ja harmaan talouden torjunta. Erityisesti kohdattuihin epäkohtiin (esimerkiksi hinnoittelun läpinäkyvyys ja taksien saatavuus) pyritään etsimään ratkaisuja muuttuneessa tilanteessa. Kela-taksien kilpailutuskäytännöt vaativat myös uudelleenarviointia.

s. 135
Työsuojelu

Työsuojeluvalvonnan resursseja lisätään työturvallisuuden, harmaan talouden torjunnan, palvelussuhteen ehtojen valvonnan sekä ulkomaisen työvoiman valvonnan tehostamiseksi. Viranomaisten keskinäistä tiedonkulkua parannetaan.

s. 202

3.3.1 Oikeusvaltion kehittäminen	**Milj. euroa**
Toimenpide 2023	
Hallinnonalan resurssien turvaaminen	1,70
Rikosasioiden käsittely	5,20
Näytön keskittäminen käräjäoikeuksiin	2,00
Muiden tuomioistuinten toimintamenot / istuntosalivarustelu	0,50
Turvapaikanhakijoiden oikeusapu (julkinen oikeusapu + yksityisille avustajille maksetut korvaukset)	1,30
Lainvalmistelun perus- ja ihmisoikeusosaamisen sekä valtiosääntöoikeudellisen ja muun julkisoikeudellisen asiantuntemuksen vahvistaminen	0,20
Vaikutusarvioinnin vahvistaminen lainvalmistelussa	0,40
Perus- ja ihmisoikeustoimenpideohjelma	0,10
Lisäys ihmisoikeuksien raportointiin ja ongelmiin puuttumiseen (yhdenvertaisuusvaltuutettu, ihmisoikeusjärjestöt)	0,45
Asetetaan valtioneuvoston yhteinen ihmiskaupan vastainen koordinaattori ja osoitetaan toimintaan riittävät henkilöresurssit	0,15
Naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä	0,20
Kansalliskielistrategia (ja kielipoliittinen ohjelma)	0,20
Avoimuusrekisteri: henkilöstö- ja tietojärjestelmäkustannukset	0,10
Ulosottoverkon säilyttäminen nykyisellään	1,20
Tehostetaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa jatkamalla ulosottolaitoksen ja konkurssiasiamiehen toimiston lisärahoitusta	1,30
Yhteensä	**15,00**

Hallitusohjelman liite 4. Harmaan talouden vastaiset toimet

1. Jatketaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmaa ja strategiaa myös vuoden 2020 jälkeen.
2. Yritysten taloushallinnossa siirrytään kohti täydellistä automatisointia ottamalla käyttöön rakenteisessa muodossa oleva sähköinen kuitti ja lasku. Pienten ja keskisuurten yritysten tarpeet arvioidaan muutoksessa.
3. Verottajalle mahdollistetaan tarvittavat lainsäädännölliset ja teknologiset keinot, joilla se voi mahdollisimman automaattisesti kerätä digitaalisen alustatalouden toimijoiden tiedot verotuksen käyttöön.
4. Arvonlisäveroilmoitusten tietosisällön laajentamista selvitetään.
5. Telakoilla otetaan käyttöön rakennusalalla hyvin toiminut ja harmaata taloutta ennaltaehkäissyt veronumero. Veronumeron käyttöönoton tarvetta ja edellytyksiä kartoitetaan myös muille riskialoille, kuten matkailu- ja ravintola-alalle.
6. Yritystietojärjestelmää (YTJ) voidaan laajentaa sisältämään nykyistä kattavammin tietoja yritysten keskeisten velvoitteiden hoitamisesta.
7. Arvioidaan viranomaisten toimivaltuuksia ja tietojenvaihtosäännöksiä, jotta saatetaan rikostaustatiedot paremmin eri viranomaisten käyttöön harmaan talouden valvonnassa.
8. Kehitetään viranomaisten toimintamahdollisuuksia selvittää ilmoittamislaiminlyöntejä ja arvioidaan niihin liittyvien sanktioiden riittävyyttä.
9. Ulkomaisille yhteisöille asetetaan kirjanpitovelvollisuus, kun niillä on kiinteä toimipaikka Suomessa.
10. Selvitetään, voidaanko varmistaa, että Verohallinto saa tiedot myös suomalaisia hallintarekisteröityjä pörssiosakkeita koskevista kaupoista sekä kauppojen osapuolista.
11. Selvitetään, voidaanko myös pörssiyhtiöiden hallintarekisteröityjen osakkaiden tiedot asettaa saataville julkiseen rekisteriin.
12. Selvitetään pankkien ja vakuutusyhtiöiden ilmoittamisvelvollisuuden laajentamista talousrikoksissa.
13. Selvitetään, miten voidaan varmistaa, että yliopistojen tutkimushenkilökunnan sivutoimet ja muut vastaavat taloudelliset intressiyhteydet tulevat ilmoitusvelvollisuuden sekä yleisjulkisuuden piiriin.
14. Selvitetään harmaan talouden riippumattoman tutkimustoiminnan laajentamista aggressiiviseen verosuunnitteluun sekä yksityishenkilöiden toimintaan ja taataan sille riittävät resurssit.
15. Verotustietojen julkisuutta koskevaa lakia muutetaan siten, että myös verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset verotustietoihin tulevat julkisiksi.
16. Suomi toimii EU:ssa siten, että tosiasiallisten edunsaajien ilmoittamisvelvollisuutta laajennetaan koskemaan kaikkia tosiasiallisia edunsaajia, joiden edunsaajaosuus on vähintään 10 prosenttia.
17. Selvitetään uusia keinoja, esimerkiksi hallinnollisia sanktioita puuttua tahalliseen tai törkeän huolimattomaan alipalkkaukseen.
18. Laajennetaan kuljetuksen tilaajan selvitysvelvollisuus ylikuormiin. Ylikuormilla ajamisesta vastuulliseksi saatetaan myös tavarankuljetuksen tilaaja, joka ottaa vastaan ja maksaa kuljetuksista, joissa on ollut ylikuormaa. Näin toimiessaan tilaaja laiminlyö kuljetuksen suorittajaa koskevan selvitysvelvollisuutensa.
19. Selvitetään kuljetuksen tilaajan vastuu ajo- ja lepoaikarikkomuksiin. Ajo- ja lepoaikojen rikkomisesta vastuulliseksi on palautettava myös aikataulun laatija tai kuljetuksen tilaaja, joka on edellyttänyt sellaista toimitusaikaa, jota ei voi saavuttaa ilman ajo- ja lepoaikoja koskevien säädösten rikkomista.
20. Taksilainsäädäntöä, säätelyä ja valvontaa tarkistetaan siten, että se torjuu harmaata taloutta, edistää toimivaa kilpailua ja varmistaa taksipalveluiden saatavuuden koko maassa.

Hallitusohjelman liite 5. Kansainvälisen veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun vastaiset toimet

Suomi jatkaa kansallisia toimia kansainvälisen veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseksi erillisellä toimenpideohjelmalla, jolla laajennetaan Suomen veropohjaa ja lisätään läpinäkyvyyttä. Hallitus seuraa jo aiemmin toteutettujen kansainvälisten ja kansallisten veronkiertoa estävien toimien vaikuttavuutta ja arvioi tarvetta uusille toimienpiteille.

1. Selvitetään, onko mahdollista ottaa käyttöön veromallia, joka estää ulkomailla asuvien Suomessa verovelvollisina olleiden myynteihin, lahjoihin ja perintöihin liittyvien verojen välttämisen.
2. Selvitetään mahdollisuudet siirtää Mankala-yhtiöt ja julkisomisteiset infra-hankeyhtiöt korkovähennysrajoituksen ulkopuolelle. Arvioidaan, onko nykyinen korkorajoitus- ja veronkiertosäännöstö riittävän tehokas keino estämään verotettavan tulon siirtäminen Suomen verotusvallan ulkopuolelle esimerkiksi pääomasijoitusrakenteissa.
3. Arvioidaan väliyhteisölainsäädännön uudistamisen tarvetta aggressiivisen verosuunnittelun näkökulmasta.
4. Otetaan käyttöön säännös, jonka mukaan yhteisö tai yhteisetuus katsotaan kotimaiseksi, jos se on perustettu Suomen lainsäädännön mukaan, sen kotipaikaksi on rekisteröity Suomi tai sen tosiasiallinen johtopaikka on Suomessa.
5. Uudistetaan konsernien tuloksentasausta koskevaa sääntelyä ja mahdollistetaan ulkomaisten tytäryhtiöiden niin kutsuttujen lopullisten tappioiden vähennyskelpoisuus.
6. Peitelty osinko on syytä katsoa kokonaan veronalaiseksi tuloksi.
7. Selvitetään, voidaanko ottaa käyttöön tosiasiallisen edunsaajan määritelmää koskeva säännös.
8. Siirtohinnoitteluoikaisusäännöstä uudistetaan siten, että sitä voidaan soveltaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden laajuudessa. Samassa yhteydessä tarkastellaan sitä, tulisiko lainsäädäntöä täsmentää siten, että tulon kohdentamisessa kiinteille toimipaikoille sovelletaan OECD:n kohdentamisohjeita.
9. Otetaan käyttöön taloudellisen työnantajan käsite, jotta Suomessa ei voi välttää vero- ja työskentelemällä näennäisesti ulkomaisen työnantajan lukuun.